

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİSAYAR BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ
İLE AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yaser Emir Elhatip

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ, 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 36 (otuz altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Yaser Emir
Soyadı : Elhatip
Bölümü : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Bağımlılık Düzeyleri İle Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
İngilizce Adı: An Examination of the Relationship Between Computer Addiction Levels and Academic Procrastination Behaviors of High School Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Yaser Emir Elhatip

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Yaser Emir Elhatip tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Bağımlılık Düzeyleri İle Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖNCÜ

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Metin PİŞKİN

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Ankara Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Leyla ERCAN

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 11/07/2018

Bu tezin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Berk'e

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİSAYAR BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ
İLE AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Yaser Emir Elhatip
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Temmuz 2018**

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin bilgisayar bağımlılık düzeyleri ile akademik erteleme davranışları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Buradan yola çıkılarak lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeyleri ile bilgisayar, internet ve oyun bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeyleri ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı düzeyi ve günlük ortalama bilgisayar kullanım süresi) değişip değişmediği incelenmiştir. Çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Aksaray ili genelinde lise öğrenimine devam eden 13-18 yaşları arasındaki 205 kız (%52,97) ve 182 erkek (%47,03) olmak üzere toplam 387 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu'nun yanında, Akademik Erteleme Ölçeği (Çakıcı, 2003) ve Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği (Ayas, Çakır & Horzum, 2011) kullanılmıştır. Araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelindedir. Verilerin analizi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 20,0 ve LISREL (Linear Structural Relations)

8,80 programında yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeyleri ile bilgisayar bağımlılıkları arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca araştırmada lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeyleri ile bilgisayar bağımlılığının alt boyutları olan internet ve oyun bağımlılıkları arasında da sırasıyla yüksek ve orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı düzeyi ve günlük ortalama bilgisayar kullanım süresine göre farklılaştığı, bilgisayar bağımlılık düzeylerinin ise cinsiyet, akademik başarı düzeyi ve günlük bilgisayar kullanım sürelerine göre farklılaşırken sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapılmış olduğundan yapılacak nitel çalışmalarla sonuçların karşılaştırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik erteleme, bilgisayar bağımlılığı, internet bağımlılığı, oyun bağımlılığı

Sayfa Adedi: 74

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Öncü

**AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN
COMPUTER ADDICTION LEVELS AND ACADEMIC
PROCRASTINATION BEHAVIORS OF HIGH SCHOOL STUDENTS
(M.S. Thesis)**

**Yaser Emir Elhatip
GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
July 2018**

ABSTRACT

The purpose of this study is to show whether there is a meaningful relationship between high school students' computer addiction levels and academic procrastination behaviors. From this point of view, the relationship between the level of academic procrastination behavior of high school students and the levels of computer, internet and game addiction were examined. Moreover, it was investigated whether the level of academic procrastination and computer addiction of high school students change according to various variables (gender, class level, academic achievement level and daily average computer usage). The study group consists of 387 high school students 205 girls (52,97%) and 182 boys (47,03%) between the ages of 13-18 who continue their high school education in the Aksaray province during 2017-2018 education year. In addition to the Personal Information Form developed by the researcher in order to collect data, Academic Procrastination Scale (Çakıcı, 2003) and Computer Addiction Scale for Adolescents (Ayas, Çakır & Horzum, 2011) were used. The research is based on the relational screening model from the general screening models. Analysis of the data was made in SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 20,0 and LISREL (Linear Structural Relations) 8,80. According to the results of the research, high

level, positive and significant relationship between the academic procrastination behavior levels of the high school students and the computer addiction were found. In addition, high and moderate positive and significant relationships were found between the academic procrastination behavior levels of high school students and internet and game addiction which are sub-dimensions of computer addiction. It was observed that the academic procrastination behavior levels of high school students differed according to gender, grade level, academic achievement level and daily average computer use period, computer addiction levels did not differ according to their grade levels while they were different according to gender, academic achievement level and daily computer usage periods. Since the research is made according to relational screening model, it can be suggested to compare the results with the qualitative studies.

Key Words: Academic procrastination, computer addiction, internet addiction, game addiction

Page Number: 74

Supervisor: Dr. Lecturer Hüseyin Öncü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi.....	5
Araştırmanın Sayıtları	6
Araştırmanın Sınırlılıkları	6
Tanımlar	6
BÖLÜM II.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
Bilgisayar Bağımlılığı İle İlgili Kuramsal Bilgiler	8
Akademik Erteleme İle İlgili Kuramsal Bilgiler	10
Erteleme Davranışının Kuramsal Temelleri	12
Bilgisayar Bağımlılığı İle Akademik Erteleme İlişkisine Yönelik Olarak Yapılan Araştırmalar	14
BÖLÜM III	17
YÖNTEM.....	17

Araştırma Modeli.....	17
Araştırma Grubu	17
Veri Toplama Araçları	18
Kişisel Bilgi Formu.....	19
Akademik Erteleme Ölçeği	19
<i>Akademik Erteleme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği.....</i>	<i>20</i>
<i>Akademik Erteleme Ölçeğinin Araştırma Kapsamında Yapılan Geçerlik ve</i>	
<i>Güvenirlik Çalışmaları.....</i>	<i>22</i>
Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği	28
<i>Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği..</i>	<i>28</i>
<i>Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Araştırma Kapsamında</i>	
<i>Yapılan Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi</i>	<i>30</i>
Verilerin Analizi.....	41
BÖLÜM IV	42
BULGULAR VE YORUM	42
Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları İle Bilgisayar, İnternet ve Oyun	
Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki Korelasyonlara İlişkin Bulguları ve Yorumları.....	42
Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeklerinden Elde	
Ettikleri Puanların Cinsiyete İlişkin Bulguları ve Yorumları	43
Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeklerinden Elde	
Ettikleri Puanların Sınıf Düzeyine İlişkin Bulguları ve Yorumları	44
Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Puanlarının	
Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Bulguları ve Yorumları	46
Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Puanlarının Günlük	
Bilgisayar Kullanım Sürelerine İlişkin Bulguları ve Yorumları	49

BÖLÜM V	53
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	53
Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Düzeyleri İle Bilgisayar Bağımlılık, İnternet Bağımlılık ve Oyun Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Ait Bulguların Tartışılması.....	53
Cinsiyet Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Düzeylerine Ait Sonuçların Tartışılması.....	54
Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Düzeylerine Ait Sonuçların Tartışılması.....	54
Başarı Düzeyine Göre Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Düzeylerine Ait Sonuçların Tartışılması.....	55
Günlük Bilgisayar Kullanım Süresine Göre Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Düzeylerine Ait Sonuçların Tartışılması.....	56
Öneriler.....	57
KAYNAKLAR.....	59
EKLER	66
EK 1. Kişisel Bilgi Formu.....	67
EK 2. Ölçek Kullanım İzni.....	68
EK 3. Akademik Erteleme Ölçeği.....	69
EK 4. Ölçek Kullanım İzni.....	70
EK 5. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği	71
EK 6. Araştırma İçin İzin Yazıları.....	73

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubuna İlişkin Betimsel Veriler	18
Tablo 2. Akademik Erteleme Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları, Madde Toplam Korelasyonları ve t Değerleri	21
Tablo 3. Akademik Erteleme Ölçeğinin Döndürme Sonrası Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları	23
Tablo 4. Akademik Erteleme Ölçeğinin Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları	25
Tablo 5. Akademik Erteleme Ölçeğinin Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Uyum Değerleri	26
Tablo 6. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Döndürme Sonrası Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları	31
Tablo 7. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları	34
Tablo 8. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Uyum Değerleri	35
Tablo 9. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin İkinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları	38

Tablo 10. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri	39
Tablo 11. Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Ölçeği ile Bilgisayar Bağımlılığı, İnternet Bağımlılığı ve Oyun Bağımlılığı Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanlar Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları ve Önem Düzeyleri.....	43
Tablo 12. Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanların Cinsiyete Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve t Değerleri	44
Tablo 13. Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre Betimsel Verileri	45
Tablo 14. Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Anova Sonuçları	45
Tablo 15. Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Akademik Erteleme Ölçek Puanlarına Ait Tukey Kramer Testi Sonuçları.....	46
Tablo 16. Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Puanlarının Akademik Başarı Düzeylerine Göre Betimsel Verileri	47
Tablo 17. Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Ölçek Puanlarının Akademik Başarı Düzeylerine Göre Anova Sonuçları	47
Tablo 18. Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçek Puanlarına Ait Tukey Kramer Testi Sonuçları	48
Tablo 19. Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Puanlarının Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Betimsel Verileri	49
Tablo 20. Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçek Puanlarının Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Anova Sonuçları	50

Tablo 21. *Lise Öğrencilerinin Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Akademik Erteleme Ölçek Puanlarına Ait Tukey Kramer Testi Sonuçları*.....51

Tablo 22. *Lise Öğrencilerinin Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Bilgisayar Bağımlılığı Ölçek Puanlarına Ait Tukey Kramer Testi Sonuçları*51

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Akademik Erteleme Ölçeği scree plot grafiği	22
<i>Şekil 2.</i> Akademik Erteleme Ölçeği scree plot grafiği	24
<i>Şekil 3.</i> Akademik Erteleme Ölçeği DFA sonuçları: Birinci düzey yol diyagramı	27
<i>Şekil 4.</i> Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği scree plot grafiği	29
<i>Şekil 5.</i> Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği scree plot grafiği.	32
<i>Şekil 6.</i> Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği DFA sonuçları: Birinci düzey yol diyagramı.	36
<i>Şekil 7.</i> Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği DFA sonuçları: İkinci düzey yol diyagramı	40

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmaya konu problem durumu açıklanmış ve araştırmanın amacına, önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Teknoloji geliştikçe insan hayatını daha da kolaylaştırmakta ve giderek kalitesini artırmaktadır. Bu nedenle gelişen teknolojinin insanlığa sunduğu ürünler hayatımızın vazgeçilmez birer parçası haline gelmiştir. Bilgisayarın teknoloji ürünlerinin en önemlilerinden biri olduğu kaçınılmaz bir gerçektir (Horzum, Ayas & Balta, 2008). Neredeyse her alandaki bilgiye hızlı ve kolay ulaşımı sağlayan internet bağlantısı ise ilk olarak bilgisayarlarda kullanılmaya başlanmış ve günümüzde internet kullanımının büyük bir kısmı bilgisayarlar sayesinde gerçekleşmektedir (Tarı Cömert & Ögel, 2009).

Bilgisayar ve internet kullanımının gelişen teknoloji sayesinde giderek yaygınlaşması insanların bilgisayar ve internete ulaşabilirliğinin artmasıyla mümkün olmuştur. Ancak, internetin günümüzde aşırı kullanımı önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Duman, 2016). Ergenlik dönemindeki bireyler psikolojik açıdan olgunlaşmanın tam olarak gerçekleşmediği, ancak gelişime de en açık oldukları dönemde olduklarından internet kullanımının olumsuz sonuçlarından en çok etkilenecekler ergenlerdir (Yıldız, 2010).

Dolayısıyla madde kullanımı ve bağımlılık konularındaki riskleri bilgisayar bağımlılığı için de söylemek mümkündür (Yıldız, 2010).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2013 verilerine göre, Türkiye'de bilgisayar kullanımı 8 yaşından, internet kullanımı da 9 yaşından itibaren başlamakta ayrıca, 6-15 yaş arası çocuklarla yapılan çalışmalarda bilgisayarı ve interneti oyun oynama aracı olarak kullanma oranı %79,5'dir. Buradan yola çıkarak internet kullanımı ve oyun oynamak bilgisayar kullanımının büyük bir kısmını oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Öğrencilerin ders başarılarını ve öğrenmedeki verimliliklerini artırmak amacıyla internet kullanımı okullarda zorunlu hale getirilmiştir. Bunun sonucunda, bilgisayar ve internet kullanımı öğrencilerin bilgiye ulaşmasını, ödevlerini tamamlamalarını ve bilgiyi paylaşımlarını daha kolay ve hızlı bir hale getirmiştir. Bu durum öğrencilerin bilgisayar kullanım sürelerini kontrol altına alabilecek yeterli olgunluğa sahip olmadıklarından öğrencilerde bağımlılık düzeyine ulaşmış ve bir bilgisayar kullanımına dönüşmüştür. Aşırı bilgisayar ve internet kullanımı okullarda akademik başarıyı artırmak yerine düşürmüştür (Nalwa & Anand, 2003).

Bilgisayar oyunu oynamanın ergenler üzerinde el-göz koordinasyonunu sağlama, hayal etme, üç boyutlu görsel-uzamsal düşünme, öngörü ve strateji yeteneğini geliştirme gibi faydaları olduğu bulunmuş ve Horzum (2011), bilgisayar oyunlarının öğrencilerin sosyal ilişkilerini geliştirmelerinde, kendilerini ifade edebilme becerilerinde, paylaşım becerisini edinmelerinde önemli rolünün olduğunu ifade etmiştir.

İnternet kullanımının ve bilgisayar oyunu oynamanın faydaları göz ardı edilemez. Ancak bu faydaların yanı sıra kontrolsüz internet kullanımının ve oyun oynamanın olumsuz etkilerini de görmek mümkündür. Öğrencilerin bilgisayar başında geçirdikleri sürenin kontrol edilmemesinin akademik başarılarında olumsuz etkileri olduğu ortaya konulmuştur. Bilgisayar ortamında geçirilen fazla sürenin öğrencilerin sadece özel değerlerini ve bu ortama karşı tutumlarını değil, aynı zamanda eğitime dair görüş ve davranışlarını da etkilemektedir (Torun, Akçay & Çoklar, 2015).

Öğrencilerin okul dışında tamamlaması gereken ders ödevlerinin, sınavlara hazırlanmanın ve dönem sonuna yetişmesi gereken akademik görevlerinin yapılmasının son ana kadar geciktirilmesi, planlanan tarihlerde yapılmaması akademik erteleme davranışı olarak tanımlanmaktadır (Aydoğan & Özbay, 2012). Alanyazın incelendiğinde akademik erteleme davranışının öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediğini de söylemek mümkündür (Balkıs & Duru, 2010).

Yapılan araştırmalar (Duman, 2016; Nalwa & Anand, 2003; Yıldız, 2010) öğrencilerin akademik yaşantılarındaki başarının düşmesi, uyku saatlerinin azalmasıyla birlikte gelen yorgunluk ve problemli internet kullanımı arasında önemli ve pozitif bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Zamanın büyük bir kısmını bilgisayar ve internet kullanımıyla geçiren ergenler yapmaları gereken önemli işlerini aksatmaktadır. Yapılması gereken işleri önem sırasına koyamadıkları için erteleme davranışı göstermektedirler. Bu da akademik başarılarının düşmesine ortam hazırlamaktadır. Bilgisayar ortamında zamanının çoğunu harcayan lise öğrencileri akademik erteleme davranışı göstermektedirler (Duman, 2016).

Uzun Özer, Demir ve Ferrari'nin (2009) yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmaları incelemesi sonucunda yurt dışındaki üniversite öğrencilerinin %95'inin akademik erteleme yaşantısına sahip olduklarını ve Türkiye'de ise bu oranın %52 olduğunu tespit etmişlerdir.

Ertelme davranışı, bir kişilik özelliği olarak ve duruma bağlı ertelme olarak iki kategoride değerlendirilebilir (Milgram & Tenne, 2000). Karar vermede ertelme ve rutin hayatın getirdiği ertelme kişilik özelliğinin getirdiği ertelme olarak ele alınmaktadır. Akademik ertelme ise durumsal ertelme olarak ileri sürülmüştür (Ferrari & Pychyl, 2007). Durumsal ertelme, yaşamın belirli zamanlarında insanların karşılaştığı, yani rutin olmayan aktivitelerin yapılması gereken zaman içerisinde geciktirilerek yapılmasıdır (Kınık, 2015).

Ertelme davranışı, teknoloji ve sanayi anlamında gelişmiş ülke insanların gündelik yaşamlarını planlayamamaları sonucunda ortaya çıkmış önemli bir kavramdır. Yani

toplumda sanayinin gelişmesi insanlara hazır olmadıkları bir erteleme davranışı getirmiştir (Milgram, Mey-Tal & Levison, 1998).

Alanyazın incelendiğinde lise öğrencilerinin bilgisayar bağımlılığının akademik ertelemeleri ile olan ilişkisi hakkında yapılan çalışmaların internet bağımlılığı ve akademik erteleme ilişkisinde yoğunlaştığı görülmektedir (Duman, 2016; Çetin, Pamuk & Donmuş, 2015; Günlü, 2016; Gürültü, 2016; Kuloğlu & Pamuk, 2016; Uzun, 2016). Ayrıca bilgisayar oyun bağımlılığı ile akademik erteleme davranışı arasında da ilişkinin olduğu (Torun vd., 2015) ortaya konulmuştur.

Alan yazın incelendiğinde bazı çalışmalarda (Arslan, 2013; Duman, 2016; Kuloğlu & Pamuk, 2016) lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu bulunurken bazı çalışmalarda ise (Akdemir, 2013; Batıgün & Hasta, 2010; Jang, Hwang & Choi, 2008; Subrahmanyam & Lin, 2007; Uzun Özer, 2009) cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Lise öğrencilerinde sınıf düzeyi ve okul türünün internet bağımlılığı üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu bazı çalışmalarda (Gününç & Doğan, 2013; Sonkur, 2014; Toraman, 2013) ortaya konulsa da böyle bir farkın olmadığını ortaya koyan çalışmaya da rastlanmıştır (Gürcan, 2010).

Yukarıda verilen araştırma sonuçları dikkate alındığında bilgisayar bağımlılığının internet bağımlılığı ve bilgisayar oyunu bağımlılığının toplamı olarak incelenmesi görüşü; internet bağımlılığı ile akademik erteleme arasındaki ilişki hakkında yapılan çalışmalarda cinsiyet değişkenine göre bulgularının tutarsız olması nedeniyle güncel verilere ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca, bilgisayar bağımlılığı ile akademik erteleme ilişkisinde sınıf düzeyi ve günlük bilgisayar kullanım süresinin çalışılmamış olması bu araştırmayı diğerlerinden ayırmaktadır. Bu araştırma bu yöndeki eksiklikleri gidermek üzere planlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin bilgisayar bağımlılık düzeyleri ile akademik erteleme davranışları arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile bilgisayar bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
 - a. Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
 - b. Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile bilgisayar oyunu bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
2. Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve bilgisayar bağımlılık düzeyleri;
 - a. Cinsiyete,
 - b. Sınıf düzeylerine,
 - c. Akademik başarı düzeyine ve
 - d. Günlük ortalama bilgisayar kullanım süresine göre değişmekte midir?

Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın lise öğrencilerinin bilgisayar bağımlılık ve akademik erteleme davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesiyle elde edilecek bulguların bilgisayar bağımlılığı ve akademik erteleme ile ilgili yapılacak çalışmalar için güncel bir veri kaynağı olması beklenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda çalışan okul psikolojik danışmanlarının öğrencileriyle akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılığını azaltmaları yönünde yapacağı etkinlikleri oluştururken dikkate alabilecekleri kaynak niteliğinde bir çalışma olması hedeflenmektedir. Ayrıca ailelerin ergenlik çağındaki çocuklarının bilgisayar

kullanımlarını denetlemeleri konusunda bilinçlendirilmesi için yapılacak çalışmalarda dikkate alınması gereken bir çalışma olması beklenmektedir. Lise öğrencilerinin akademik başarılarının düşmesine neden olan akademik erteleme davranışının bilgisayar, internet ve oyun bağımlılığı ile ilişkisinin ortaya konulmasıyla gerekli önleyici ve müdahale programlarının oluşturulması hedeflenmektedir. Son olarak alanyazında akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılığı konularında yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmesinden dolayı mevcut araştırmanın bu değişkenler hakkında güncel veriler içermesi bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Sayıtları

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin tüm ölçme araçlarını doğru ve içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın bulguları öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeyleri ve akademik erteleme düzeylerini ölçen ölçme araçlarından elde edilecek verilerle sınırlıdır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde Aksaray ili Merkez ilçesindeki Atatürk Anadolu Lisesi ve Hazım Kulak Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören ve gönüllü olarak çalışmaya katılan öğrencilerden oluştuğundan araştırmadan elde edilen bulgular benzer özellikler gösteren öğrenci gruplarına genellenebilir.

Tanımlar

Bilgisayar Bağımlılığı: Bilgisayarın kontrolsüz bir biçimde, planlanan zamandan fazla kullanılmasından dolayı bireylerin yaşam görevlerini aksatması ve bilgisayar ortamını gerçek yaşama tercih etmesidir (Horzum, 2011).

İnternet Bağımlılığı: Bireylerin interneti aşırı bir biçimde kullanma isteğinin önüne geçememesi, internetin kullanılmadığı zamanlarda aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık göstermesi ve internetsiz geçirdikleri zamanın önemini yitirmesidir (Arısoy, 2009).

Bilgisayar Oyunu Bağımlılığı: Bireyin yaşadığı kaygı ve yalnızlık duygularından uzaklaşmak amacıyla bilgisayar ortamında kurgulanan karakterleri kontrol etmesi ve bu karakterleri kendi yaşamının önüne koymasidir (Kaya, 2013).

Akademik Erteleme: Öğrencilerin okul dışında tamamlaması gereken ders ödevlerinin, sınavlara hazırlanmanın ve dönem sonuna yetişmesi gereken akademik görevlerinin yapılmasının son ana kadar geciktirilmesi, planlanan tarihlerde yapılmamasıdır (Aydoğan & Özbay, 2012).

Akademik Başarı: Bu çalışmada lise öğrencilerinin yılsonu karnelerindeki sınıf geçme dereceleri akademik başarılarının göstergesi olarak kabul edilmiştir. Buna göre lise öğrencilerinin yıl sonu sınıf geçme derecesi 85,00-100 aralığında olan öğrenciler pekiyi, 70,00-84,99 aralığında olan öğrenciler iyi, 55,00-69,99 aralığında olan öğrenciler orta ve 45,00-54,99 aralığında olan öğrenciler geçer başarı düzeyine sahip öğrenciler olarak değerlendirilmeye alınmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, bilgisayar bağımlılığı ve akademik erteleme kavramlarıyla ilgili kuramsal bilgilere ve bilgisayar bağımlılığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalara yer verilmiştir.

Bilgisayar Bağımlılığı İle İlgili Kuramsal Bilgiler

Bu bölümde bilgisayar bağımlılığı hakkında kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

Teknolojik gelişmelerin günümüzde öne çıkan ürünlerinden olan bilgisayar, insanlara kısa sürede bilgiyi elde etme ve mevcut bilgilerini yayma fırsatı vermektedir. Getirdiği bu kolaylık sayesinde neredeyse her alanda bilgisayar kullanımı zorunlu hale gelmiştir. Her ne kadar bilgisayar kullanımının insanların yaşamlarında kolaylaştırıcı bir yönü olsa da aşırı internet kullanımı ve oyun oynamanın beraberinde bilgisayar bağımlılığını getirdiğini görmek mümkündür (Ayas, 2012).

Çocuklar ve ergenler için en fazla ilgi çeken teknolojik ortam bilgisayarlardır. Bilgisayar oyunları ve internet kullanımı okul çağındaki bireylerde bağımlılık düzeyine ulaşmaktadır. Bilgisayar bağımlılığının açık bir tanımının olmamasıyla birlikte, bilgisayar oyunu bağımlılığının internet bağımlılığı içerisinde değerlendirildiği görülmektedir (Thalemann'dan aktaran Şahin & Tuğrul, 2012). Alan yazında bir davranış bağımlılığı

biçimi olarak ele alınmaktadır. Bilgisayarın kontrolsüz bir biçimde, planlanan zamandan fazla kullanılmasından dolayı bireylerin yaşam görevlerini aksatması ve bilgisayar ortamını gerçek yaşama tercih etmesi olarak tanımlanabilir (Horzum, 2011).

İnternet bağımlılığı kavramını ilk olarak tanımlayan ve tanı ölçütlerini oluşturan Young'a (2004) göre internet bağımlılığı, kimyasal bir maddenin etkisinde kalınmadan oluşan patolojik kumar oynama olarak tanımlanmıştır (Aktaran Şenormancı, Konkan & Sungur, 2010). Young'a göre:

- İnternette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, bir sonraki yapılacak etkinliği düşünme,
- İstenilen hazzı artırmak için internet kullanma süresini giderek artırma,
- İnternet kullanım süresini azaltma veya bırakma yolundaki girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanması,
- İnternet kullanım süresinin azaltılması durumunda huzursuzluk veya kızgınlık hissedilmesi,
- Başlangıçta planlanan süreden daha uzun süre internet kullanımı,
- Aşırı internet kullanımı nedeniyle sosyal çevre ile sorunlar yaşama, eğitim-kariyer gibi fırsatları tehlikeye atma,
- Başkalarına internet kullanım süreleri ile ilgili yalan söyleme ve
- İnterneti sorunlarından veya olumsuz duygularından uzaklaşmak için kullanmak.

Yukarıdaki ölçütlerden beşinin karşılanması internet bağımlılığı tanısı koyabilmek için yeterlidir (Thalemann'dan aktaran Şenormancı vd., 2010).

Dünya genelinde internete ulaşımın giderek kolaylaşması sonucunda internet kullanım oranları ve insanların günlük internet kullanım süreleri giderek artmaktadır. Bu artış bireyleri internet bağımlılığı problemiyle karşı karşıya getirmiştir. Yaşamımızda internetin vazgeçilmez olduğunu söylemek mümkündür. Yaşamımıza birçok açıdan kolaylıklar getirirse

de bilgisayar başında geçirilen zamanın kontrol edilememesine bağlı olarak hareketsiz kalma ve yanlış pozisyonda oturma sonucu insan vücudunda oluşan sorunların yanı sıra sosyal ilişkilerde sorunlar ortaya çıkmaktadır (Akdağ, Şahan Yılmaz, Özhan & Şan, 2014).

Bilgisayar oyunu bağımlılığı da bilgisayar bağımlılığının bir alt ögesi olarak kabul edilmektedir. DSM-IV'te bilgisayar oyunu ve internet bağımlılığı hakkında bir tanı ve kritere yer verilmezken DSM-V'te daha önceden tanımı yapılmış olan “Madde İstismarı ve Bağımlılığı” kavramı, “Madde Kullanımı ve Bağımlılık Bozuklukları” şeklinde güncelleştirilmesiyle birlikte bağımlılığın madde temelli bir davranış biçimi olmadığı ortaya konulmuş ve bilgisayar bağımlılığı DSM-V'te patolojik kumar oynama alışkanlığı, seks bağımlılığı ve internet bağımlılığı kavramlarıyla aynı sınıflandırma içerisine girmiştir (Markel, 2012).

Çevrimiçi çok oyunculu oyunların geliştirilmesi ve hızla yaygınlaştırılması bilgisayar bağımlılığını artırıcı nitelikte bir gelişme olmuştur. Bu oyunlar, çevrimiçi ortamda kurgulanmış karakterler aracılığıyla oyuncuların işbirliği yaptıkları ve karşıdaki insanlarla mücadele ettikleri iki veya üç boyutlu görsel ve işitsel öğeleri barındıran fantezi içerikli oyunlardır (Kaya, 2013).

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, bilgisayar oyun bağımlılığının oyuncular üzerinde birçok olumsuz etkisinin olduğu görülmektedir. Oyun bağımlılığı; işlevsiz uğraşı, düşük anne-baba desteği, okula bağlı davranış sorunları, yüksek derecede saldırganlık ve bu saldırganlığı hayatının bir parçası olarak kabul etme ile yakından ilişkilidir (Demirtaş Madran & Çakılcı, 2014).

Akademik Erteleme İle İlgili Kuramsal Bilgiler

Erteleme davranışı, bireyin tamamlama kapasitesine sahip olduğu ve yapmaya daha önceden karar verdiği bir işi geçerli bir gerekçeyle dayandırmadan yapması gereken tarihten daha sonraki bir tarihe alması olarak tanımlanabilir (Grecco'dan aktaran Balkıs & Duru, 2010).

Erteleme davranışı duygusal ve davranışsal olarak iki boyutta ele alınabilir. Duygusal boyuttan bahsetmek gerekirse; erteleme davranışının farkına varıldığı zaman yetersizlik, kendini reddetme, utanç duyma, suçluluk, kızgınlık, gerginlik ve panik hissi yaşamaktır. Ayrıca ertelemenin davranışsal boyutunda, yapılması gereken iş veya göreve ayrılan zaman içerisinde hiçbir şey yapmamak veya başka işlerle uğraşmak bulunmaktadır. Yani kullanılması gereken zamanı gereksiz yere harcamak söz konusudur (Aydoğan & Özbay, 2012). Davranışsal boyutta ise akademik erteleme davranışı, öğrencilerin akademik yaşantılarıyla ilgili tamamlamaları gereken ödev ve sorumluluklarını geciktirmeleridir. Akademik erteleme davranışı sınav hazırlıklarının, haftalık veya dönem sonu ödev ve projelerinin çalışmalarının son dakikaya kadar yapılmaması olarak da ifade edilebilir (Akdemir, 2013).

Akademik erteleme davranışı hakkında yapılan tanımlamalara göre, tamamlanması gereken görevlerin veya işlerin bilinçli olarak daha sonraya bırakılması ya da geciktirilmesinin üzerinde durulmaktadır. Bu durum akademik ödev ve sorumlulukların yerine getirilememesi konusunda yeteri kadar zaman yönetimi becerisinin olmadığını göstermektedir (Aydın & Koçak, 2016).

Akademik erteleme davranışı beraberinde çoğu kez nedeni bilinmeyen bir huzursuzluğu ve gerginliği getirmektedir. Kaygı sürecindeki insanlar yaşantılarını olduğundan daha büyük bir yük olarak algılamakta, abartma ve çarpıtma eğilimindedirler. Ayrıca gelecekteki yaşantıların daha olumsuz algılanmasını da içermektedir (Geçtan, 1981). Akademik ertelemenin beraberinde getirdiği kaygıyı iki başlık altında almamız mümkündür. Bunlar durumluk kaygı ve sürekli kaygı durumlarıdır. Durumluk kaygı, tehdit edici bir durumla karşılaşıldığı zaman meydana gelen kaygıyı ifade etmektedir. Sürekli kaygı ise, kaygılanmak için nesnel olarak bir neden veya süreç yokken uzun vadeli bir şekilde yaşanan şiddetli kaygıdır (Ocaktan, Keklik & Çöl, 2002). Erteleme davranışı arttıkça ve yapılması gereken görevin tamamlanma süresi yaklaştıkça yaşanan kaygının artmaktadır (Ekşi & Dilmaç, 2010).

Erteleme Davranışının Kuramsal Temelleri

Psikodinamik yaklaşıma göre erteleme aşırı talepkâr ya da aşırı hoşgörülü anne ve babaların çocuklarına karşı olan tutumlarına karşı bir başkaldırı ya da bireyin bilinçaltında yatan kaygıdan kaçınma yolu olarak tanımlanmaktadır. Yani psikodinamik yaklaşımı savunanlar erteleme davranışının erken çocukluk dönemindeki yaşantılardan geldiğini ileri sürmektedirler. Buna bağlı olarak akademik erteleme davranışı, öğrencinin anne ve babasıyla olan ilişkisini bilinçdışı bir şekilde öğretmeniyle arasındaki ilişkiye transfer edilen ebeveyn-çocuk ilişkisi olarak görülmektedir (Balkıs, 2007).

Davranışçı yaklaşım akademik erteleme davranışını güdü, pekiştireç, ceza ve ödül kavramlarıyla açıklamaktadır. Davranışçılara göre erteleme öğrenilmiş bir davranıştır ve keyif veren etkinliklerin kısa dönemli ödüllerle pekiştirilmesiyle ortaya çıkmaktadır (Akkaya, 2007). Bireyin erteleme davranışından ötürü ödüllendirilmesi ya da yeteri kadar ceza almaması durumunda erteleme davranışını göstermeye devam edeceği savunulmaktadır. Burada bahsedilen ödüllendirme, yapılması gereken göreve ayrılan zamanda keyif verici başka bir işin yapılmasıdır. Dolayısıyla, geçmiş yaşantılarda gösterilen akademik erteleme davranışının pekiştirilmesi ve kalıcı bir davranış haline gelmesi gerçekleşmektedir (Akbay, 2009).

Bilişsel yaklaşıma göre akademik erteleme birçok etkenle ilişkilidir. Akılcı olmayan inançlar, yükleme stili, öz saygı ve mükemmeliyetçilik bu etkenler arasında sayılabilir. Kendi yaşantılarına yönelik öz değerlendirmeleri olumsuz olan bireylerin yaşam beklentilerinin de düşük olacağı, günlük yaşantılarındaki görevlerine karşı çekimser kalacakları dolayısıyla da erteleme davranışı gösterecekleri savunulmaktadır (Akbay, 2009). Burka ve Yuen'e (1983) göre bireyler benlik saygılarını korumak için erteleme davranışı gösterdiklerini ve bireylerin kendi yetersizlikleriyle karşı karşıya gelmemek için erteleme davranışı gösterdiklerini ortaya koymuşlardır (Aktaran Akbay, 2009). Ayrıca bireylerdeki mükemmeliyetçilik duygusunun akademik ertelemeye ilişkili olduğundan söz edilebilir. Elleriindeki işlerde olabilecek en iyi sonucu almak isteyen ve olumsuz geri

bildirimlerden çekinen bireylerin sıklıkla erteleme davranışı gösterdikleri vurgulanmaktadır (Burns, Dittmann, Nguyen & Mitchelson, 2000).

Yaşantılarında erteleme davranışı gösteren bireyler bu süreç içerisinde bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bir yol izlemektedirler. Akademik erteleme yaşantısı kendisini tekrar eden yedi aşamalı bir döngüye sahiptir (Burka & Yuen'den aktaran Akbay, 2009).

- Birinci aşama, daha önceki erteleme yaşantılarında yaşanan kaygı duygusunun yeniden yaşanmaması için yapılmaya yeni başlanılan iş hakkında “bu sefer erken başlayacağım” düşüncesinin ön planda olduğu aşamadır. Yeni başlanılan iş hakkında zamanında bitirileceği konusunda oldukça umut dolu olan bireyler ilerleyen zaman içerisinde bu yeni işlerinin de daha öncekiler gibi gecikmeli olabileceği düşüncesi üzerinde yoğunlaşmaktadırlar. İşe başlangıç anının kendiliğinden ortaya çıkacağı düşünülmektedir.
- İkinci aşamada bitirilmesi gereken işe halen başlanmamıştır. Yapılması gereken işe en kısa zamanda başlama düşüncesi ön plandadır. Başlangıç anının kendiliğinden ortaya çıkması düşüncesi zamanla kaybolmaya başlar. İşe başlamaya ve zamanında bitirmeye ilişkin düşünceler mevcuttur.
- Üçüncü aşamadaki bireyler de yapılması gereken işe halen başlayamamışlardır. İş geciktirmeleri sonucunda karşılaşılabilecekleri olumsuz durumları kafalarında canlandırmaktadırlar. “Daha önce başlamalıydım” düşüncesi bu aşamadaki bireylerde ön plandadır. Erteleme davranışları için bir bahane üretmek amacıyla önceliği olmayan başka işlerle ilgilenilir. Suçluluk duygusundan kaçınmak için asıl tamamlamaları görevleri neden geciktirdikleri hakkında bahaneler üretmeye başlarlar.
- Dördüncü aşamada geciktirme davranışına ilişkin suçluluk ve gerginlik devam etmektedir. Ancak işin zamanında tamamlanacağı konusundaki görüşleri devam etmektedir. Bu aşamadaki bireyler kendiliğinden gelecek bir rahatlık beklentisi içerisindeyler.

- Beşinci aşamadaki bireyler çevrelerinde işlerini zamanında tamamlayanları gözlemleyerek aslında hatanın kendilerinde olduğunu fark eder, gerekli öz disipline ve zekâya sahip olmadıklarını düşünmektedirler.
- Altıncı aşamadaki bireyler tamamlanması gereken görevin bırakılması veya kalan zamana rağmen görevi tamamlama düşüncesi arasında gidip gelirler. Bu aşamada hissedilen baskı bazen dayanılmaz bir hal alabilir. Çünkü geriye kalan zamanda görevin tamamlanması konusunda gerekli enerjinin kendilerinde olup olmadığı sorgulaması içerisindeyler.
- Yedinci ve son aşamada hem görevi bir önceki aşamada bırakma kararı alan bireyler, hem de geri kalan zamanında görevlerini tamamlamaya çalışan bireyler rahatlama yaşarlar. Ancak bu rahatlama duygusu beraberinde tükenmişliği de getirir. Ertelemeci bireyler, yaşantılarını çok zor bir süreç olarak dile getirir ve bu döngüyü tekrardan yaşamamak için kendilerine söz verirler.

Sonuç olarak, erteleme davranışının döngüsü bireyin bu davranışı yeniden tekrarlamayacağına ilişkin kendisiyle anlaşmasıyla son bulur. Ancak erteleme yaşantısının tekrarlanma ihtimali çok yüksektir.

Bilgisayar Bağımlılığı İle Akademik Erteleme İlişkisine Yönelik Olarak Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde bilgisayar bağımlılığı ile akademik erteleme davranışı arasında ilişkilerin olup olmadığını ortaya koyan araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Nalwa ve Anand (2003), lise öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada internet bağımlısı olan ve olmayan öğrencilerin erteleme davranış düzeyleri ilgili yaptığı çalışmada; internet bağımlısı öğrencilerin zaman yönetimi ve kendilerini kontrol düzeylerinin düşük, erteleme davranışlarının ise yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca internet bağımlısı olan öğrencilerin

internette geçirdikleri zamana bağlı olarak yaşadıkları yorgunluğun akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur.

Yeboah ve Ewur (2014) tarafından Whatsapp kullanımı ve akademik performans arasındaki ilişki 418 üniversite öğrencisi üzerinde incelenmiş, araştırma sonuçlarına göre, Whatsapp kullanımının akademik erteleme davranışının bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ayrıca Whatsapp kullanımı ve akademik başarı arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çetin vd. (2015), ergenlerde cep telefonu kullanımı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide internet bağımlılığının rolü hakkında 576 ortaöğrenim öğrencisiyle birlikte yaptıkları araştırmada ergenlerin cep telefonu bağımlılıkları ve internet bağımlılıklarının, akademik erteleme yaşantısının bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda ergenlerin cep telefonu kullanımlarının internet bağımlılık düzeyleri ile anlamlı bir ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Ergenlerin aşırı cep telefonu kullanımı internet bağımlılığına yol açmakta, dolayısıyla da akademik erteleme yaşantısını ortaya çıkardığı görülmüştür.

Kuloğlu ve Pamuk (2016), üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim gören 354 öğrenci üzerinde akademik erteleme davranışı ve internet bağımlılığı hakkında yaptıkları araştırmada, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme ve internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının kadın öğrencilerin akademik erteleme davranışlarına göre daha yüksek olduğu bulunmuş ve internet bağımlılığı düzeyinin akademik erteleme davranışını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin kadın öğrencilere kıyasla akademik ertelemeyi daha fazla etkilediği bulunmuştur.

Duman (2016), ergenlerin problemleri internet kullanımları ile akademik başarı ve akademik erteleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 392 lise öğrencisi üzerinde yaptığı bir çalışmada ergenlerin problemleri internet kullanımının ve akademik erteleme düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koymuştur. Buna göre erkek

öğrencilerin problemleri internet kullanım ve akademik erteleme düzeyleri kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif, akademik erteleme düzeyleri ile de pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Gürültü (2016), lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmayı 473 lise öğrencisi ile yürütmüştür. Araştırmada kız öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, erkek öğrencilerin ise akademik erteleme davranış düzeyleri yüksek bulunmuştur. Ayrıca sosyal medya bağımlılığının akademik erteleme davranışının önemli bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Günlü (2016), ergenlerin genel internet kullanım davranışları ve internette oyun oynama yaşantılarının akademik erteleme davranışıyla ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 1088 lise öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada problemleri internet kullanımı ile genel erteleme ve akademik erteleme düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Bilgisayar bağımlılığı ile akademik erteleme ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, bilgisayar bağımlılığı kavramı yerine internet bağımlılığı ve internet aracılığıyla kullanılan sosyal medya ve iletişim platformlarına yoğunlaşıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda internet bağımlılığı ile akademik erteleme davranışı arasında önemli bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur. Cinsiyetin bu değişkenler üzerinde anlamlı bir fark ortaya koyduğu, akademik başarı ile önemli düzeyde ilişkilerinin olduğu görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel (korelasyonel) tarama modeli kullanılmıştır. Nicel bir çalışma olan bu araştırmada lise öğrencilerinin bilgisayar bağımlılık düzeyleri ile akademik erteleme davranış düzeyleri arasındaki ilişki ve öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı düzeyi ve günlük ortalama bilgisayar kullanım sürelerine göre anlamlı düzeyde değişip değişmediği incelenmiştir. Uygulama doğal ortamda yapıldığı için araştırmanın bağımlı değişkenini etkilemesi muhtemel olan bağımsız değişkenler manipüle edilmemiştir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde Aksaray ili Merkez ilçesindeki Atatürk Anadolu Lisesi ve Hazım Kulak Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören ve gönüllü olarak çalışmaya katılan 13-18 yaşları arasındaki 387 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem giren öğrencilerin seçiminde önce sınıf düzeylerinden kaç tane şubenin seçileceği belirlenmiş sonra da bu şubeler ilgili sınıf düzeylerinden rastgele seçilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine,

akademik başarı düzeylerine ve günlük bilgisayar kullanım sürelerine göre dağılımları hesaplanmış ve Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Araştırmanın Çalışma Grubuna İlişkin Betimsel Veriler

Değişkenler		Sınıf Düzeyi				Toplam
		9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	
Cinsiyet	Kız	50	58	49	48	205
	Erkek	42	51	44	45	182
Toplam		92	109	93	93	387
Akademik Başarı	Pekiyi	70	21	9	7	107
	İyi	15	33	32	42	122
	Orta	1	43	48	36	128
	Geçer	6	12	4	8	30
Toplam		92	109	93	93	387
Günlük Bilgisayar Kullanım Süresi	0-59dk Arası	37	25	27	37	126
	60-119dk Arası	18	19	14	18	69
	120-179dk Arası	17	19	18	17	71
	180-239dk Arası	8	20	19	8	55
	240dk’dan Fazla	12	26	15	13	66
Toplam		92	109	93	93	387

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 205’i (%52,97) kız ve 182’si (%47,03) erkektir. Bu öğrencilerin 92’si (%23,77) 9. sınıfta, 109’u (%28,16) 10. sınıfta, 93’ü (%24,03) 11. sınıfta ve 93’ü (%24,03) 12. sınıfta öğrenim görmektedir. Ayrıca öğrencilerin 107’si (%27,65) pekiyi, 122’si (%31,52) iyi, 128’i (%33,07) orta ve 30’u (%7,75) geçer başarı düzeyindedir. Son olarak, öğrencilerden 126’sı (%32,56) günlük 0-59dk arası, 69’u (%17,83) 60-119dk arası, 71’i (%18,35) 120-179dk arası, 55’i (%14,21) 180-239dk arası ve 66’sı (%17,05) 240dk’dan fazla bilgisayar kullanmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Akademik Erteleme Ölçeği” ile, bilgisayar bağımlılık düzeyleri de Ayas, Çakır ve Horzum (2011) tarafından geliştirilen “Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği” ile ölçülmüştür. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı düzeyi ve bilgisayar başında geçirilen günlük ortalama süreleri araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” aracılığı

ile elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarıyla ilgili bilgiler aşağıda açıklanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, sınıf geçme dereceleri ve bilgisayar başında geçirilen günlük ortalama sürelerine ilişkin bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Bu bilgi formundaki akademik başarı düzeyleri Milli Eğitim Bakanlığı Sınıf Geçme Yönetmeliği'nden yararlanılarak geliştirilmiştir. Bilgisayar başında geçirilen günlük ortalama süre değişkeninin boyutları varyans analizi yapabilmenin gereği olan grup büyüklükleri dikkate alınarak geliştirilmiş ve EK 1'de verilmiştir.

Akademik Erteleme Ölçeği

Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen Akademik Erteleme Ölçeği, öğrencilerin derslerine çalışma, sınavlarına hazırlanma ve projelerini hazırlama gibi akademik yaşantılarındaki görev ve sorumluluklarını yerine getirmelerindeki erteleme davranışlarını ölçmektedir. Ölçek beşli likert tipindedir ve 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracının kullanımıyla ilgili izinler ölçeğin geliştiricisinden internet vasıtasıyla alınmış olup EK 2'de verilmiştir.

Ölçekteki 7 madde (1,4,7,9,11,13 ve 17. maddeler) öğrencilerin akademik erteleme davranışını göstermediklerini ifade eden maddeler olduklarından tersten puanlanmaktadır. Geri kalan 12 madde de (2,3,5,6,8,10,12,14,15,16,18 ve 19. maddeler) düşük dereceden yüksek dereceye doğru puanlanmaktadır. Ölçeğin cevaplayıcıları ölçekten en az 19, en fazla 95 puan alabilmektedirler. Katılımcının ölçekten elde ettikleri toplam puanlar onların akademik erteleme düzeylerini göstermektedir. Ölçme aracı EK 3'te verilmiştir. Bu ölçekle ilgili olarak yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları aşağıda açıklanmıştır.

Akademik Erteleme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği

Aşağıda Akademik Erteleme Ölçeğinin önce güvenilirlik çalışması sonra da geçerlik çalışması açıklanmıştır.

Çakıcı (2003), 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılı Ankara il merkezinde bulunan lise ve üniversite öğrencilerinin katılımıyla geliştirdiği ölçeğin iç tutarlılık katsayısını (α değeri) ,92 olarak hesaplamıştır. Ölçeğin 1. faktörü için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı (α değeri) ,89 ve 2. faktörü için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı da (α değeri) ,84 olarak bulunmuştur.

Akademik Erteleme Ölçeğinin 65 lise öğrencisine on yedi gün ara ile uygulanmasından hesaplanan test-tekrar test korelasyon katsayısı ,89 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin alt ölçekleri için yapılan test-tekrar test korelasyon katsayıları 1. faktör için ,80 ve 2. faktör için ,82 olarak bulunmuştur. Bu katsayılar değerlendirildiğinde ölçeğin yeterli güvenilirlik düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için üç farklı yönteme başvurulmuştur. Bunlardan birincisi faktör analizi yöntemidir. İkincisi madde toplam korelasyonlarıdır ve ölçeğin madde toplam korelasyon değerleri 0,45 ile 0,72 arasında değişmektedir. Bir diğeri de üst ve alt grup ortalamaları arasındaki farkların önem testiyle elde edilen t değeri yöntemidir ve bu değerler 14,80 ile 35,27 arasında değişmektedir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucu elde edilen sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

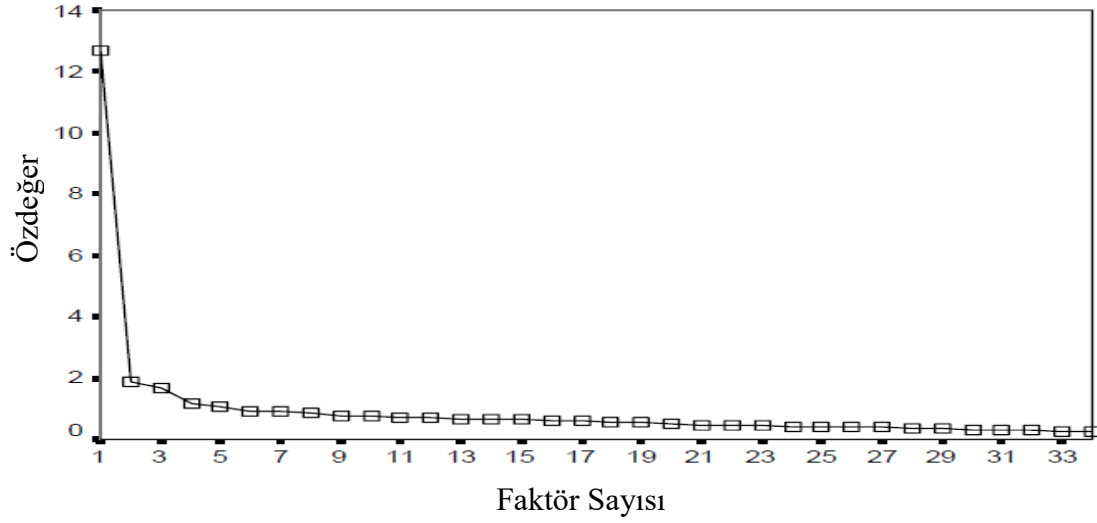
Tablo 2

Akademik Erteleme Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları

M. No	Faktör ortak varyansı	Faktör yük değerleri	Döndürme sonrası faktör yük değerleri	
			F-1	F-2
27	,513	,641	,697	,166
30	,593	,749	,690	,341
31	,535	,699	,674	,284
19	,610	,771	,671	,400
34	,493	,652	,667	,218
33	,479	,640	,660	,207
22	,488	,668	,644	,272
11	,599	,773	,617	,466
20	,380	,580	,580	,209
28	,307	,506	,532	,152
5	,338	,559	,531	,236
3	,342	,574	,513	,280
13	,585	,581	,126	,754
23	,603	,639	,208	,748
7	,647	,723	,328	,734
26	,522	,658	,314	,651
6	,516	,663	,331	,638
12	,480	,617	,272	,637
18	,292	,519	,304	,447
			Faktör 1	Faktör 2
Öz değer			7,958	1,364
Açıklanan Varyans(%)			41,884	7,176
Toplam Varyans(%)			-	-
				49,060

Çakıcı, D. Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara kaynağından uyarlanmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde, Akademik Erteleme Ölçeğinin yapılan çalışmalar sonucunda geçerli bir ölçme aracı olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca ölçeğin birinci faktörünün öz değerinin 7,958 ve ikinci faktörün öz değerinin ise 1,364 olması ölçeğin tek boyutlu olarak da kullanılabileceğine işaret etmektedir. Ölçeğin kaç faktörlü olduğuna karar verilirken faktörlerin öz değerlerine ve scree-plot grafiğine de bakmak gerekmektedir. Ölçeğe ait faktör scree-plot grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. Akademik Erteleme Ölçeği scree plot grafiği. Çakıcı, D. Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara kaynağından alınmıştır.

Şekil 1 incelendiğinde grafikte birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlenmektedir. Bu da ölçeğin tek boyutlu olabileceğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2015).

Akademik Erteleme Ölçeğinin Araştırma Kapsamında Yapılan Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

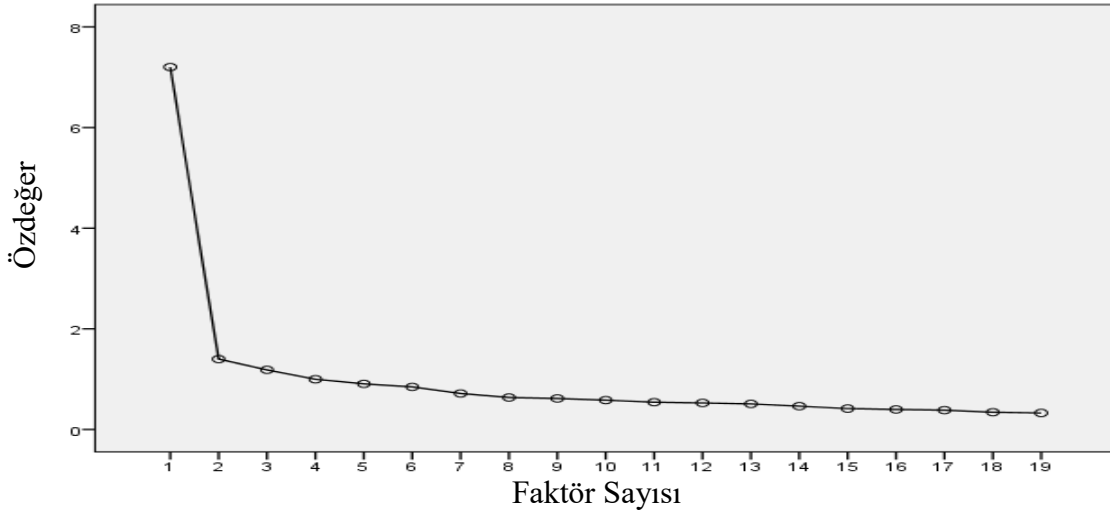
Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen 19 maddelik Akademik Erteleme Ölçeği 222 lise öğrencisine uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizinden önce 222 kişiye uygulanan Akademik Erteleme Ölçeği'nden elde edilen verilerin veri analize uygunluğu test edilmiş ve KMO değeri ,930 olarak bulunmuştur. Bu değer açımlayıcı faktör analizi yapılabilmesi için gerekli örneklem büyüklüğünün sağlandığını göstermektedir (Çokluk vd., 2012). Daha sonra ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemin tekniklerinden biri olan temel bileşenler analizi tekniği kullanılarak faktör analizi yapılmıştır. Bu analizin sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Akademik Erteleme Ölçeğinin Döndürme Sonrası Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde Numarası	Faktör 1	Faktör 2
6	,742	
3	,694	
12	,682	
14	,640	
7	,639	
1	,638	
13	,637	
17	,623	
15	,618	
19	,614	
5	,610	
10	,589	
18	,545	
9	,512	
8	,511	
4	,502	
11		,832
16		,695
2		,417
KMO: ,930	Faktör 1	Faktör 2
Öz değer	7,202	1,399
Açıklanan Varyans(%)	37,903	7,365
Açıklanan Toplam Varyans(%) -	-	45,268

Tablo 3 incelendiğinde analiz sonucunda faktörler altındaki yük değerleri incelenmiş, ortaya çıkan faktörler yüklerine göre öz değeri (eigenvalue) 1'den büyük olan (7,202; 1,399) iki faktör altında toplandığı bulunmuştur. Bu iki faktörden ilki toplam varyansın %37,903'ünü, ikincisi ise toplam varyansın %7,365'ini açıklamaktadır. Bu iki faktör birlikte toplam varyansın %45,268'ini açıklamaktadır. Ölçeğin kaç faktörlü olduğuna karar verirken faktörlerin öz değerleri ile scree plot grafiğine bakmak gerekmektedir. Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyans oranının %30 ve daha üzeri olması yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2015). Bu da ölçeğin yapı geçerliğine sahip olduğunun bir göstergesidir. Ölçek maddelerinin yük değerleri ,832 ile ,417 arasında değişmektedir. Ölçeğe ait scree plot grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 2. Akademik Erteleme Ölçeği scree plot grafiği.

Tablo 3'deki alt ölçeklerin öz değerleri ve Şekil 2 birlikte incelendiğinde Akademik Erteleme Ölçeği'nin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Grafikte birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlenmektedir. Birinci faktörün öz değerinin ikinci faktörün öz değerinin üç katından fazla olması ölçeğin tek boyutlu olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2015).

Akademik Erteleme Ölçeği'nin güvenilirliğini kestirebilmek amacıyla iç tutarlılık yöntemlerinden biri olan Cronbach Alpha katsayısı yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin tamamının güvenilirlik katsayısı 0,91 olarak bulunmuştur. Ölçek likert tipi olduğundan bu tip ölçme araçlarının iç tutarlılık katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması ölçeğin güvenilirliği için yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2015).

Bu araştırmada kullanılan ölçek tek boyutlu olduğundan birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem Akademik Erteleme Ölçeğinin daha önceden açımlayıcı faktör analizi yöntemiyle belirlenen psikolojik yapısını doğrulamak amacıyla başvurulmuş bir yöntemdir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2012). Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla ilk olarak ölçekteki toplam madde sayısının 11,7 katını ifade eden ($19 \times 11,7 = 222$) 222 katılımcıdan elde edilen verilerle, birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi (first-order confirmatory factor analysis) yapılması gerekmektedir. Öncelikle veri setinde eksik verinin olup olmadığı belirlenmesi amacıyla kayıp (missing) değerler

incelenmiş olup eksik veriye rastlanmamıştır. Doğrulayıcı faktör analizi yapılması için örneklem yeterliğinin değerlendirildiği kritik N (critical N) değeri LISREL programında 149 olarak belirlenmiş olup 222 veri üzerinden doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Veri setinin Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi sonuçlarının incelenmesiyle normal bir dağılıma sahip olmadığı görülmektedir ($p < 0,05$). Normallik varsayımının sağlanamadığı durumda Asymptotik kovaryans matrisinin kullanılması gerekmektedir (Şimşek, 2007). Tablo 4'te Akademik Erteleme Ölçeğinin birinci düzeyle ilgili doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen istatistiki değerlere yer verilmiştir.

Tablo 4

Akademik Erteleme Ölçeğinin Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde	t-değeri	Standartlaştırılmış Yükler	R^2
A1	10,29	0,66	0,44
A2	5,97	0,40	0,16
A3	9,90	0,65	0,42
A4	10,79	0,65	0,42
A5	9,34	0,60	0,36
A6	16,52	0,79	0,62
A7	11,16	0,65	0,42
A8	7,36	0,49	0,24
A9	12,06	0,63	0,40
A10	9,30	0,59	0,35
A11	3,29	0,33	0,11
A12	10,00	0,63	0,40
A13	12,38	0,63	0,39
A14	12,00	0,71	0,51
A15	8,86	0,59	0,35
A16	3,37	0,24	0,057
A17	10,56	0,68	0,46
A18	10,56	0,65	0,42
A19	11,52	0,67	0,45

Tablo 4'e göre gizil değişkenlerin gözlenen değişkeni açıklama durumlarına ilişkin t değerleri manidardır ($t > 2,56$; $p < 0,01$). t değerleri 1,96'yı geçtiği durumda ,05 düzeyinde; 2,56'yı geçtiği durumda ise ,01 düzeyinde manidardır (Çokluk vd., 2012, s. 304).

Ölçeğin uygulanması sonucunda elde edilen puanlara uygulanan birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucu ortaya çıkan uyum indeksleri Tablo 5'de verilmiştir.

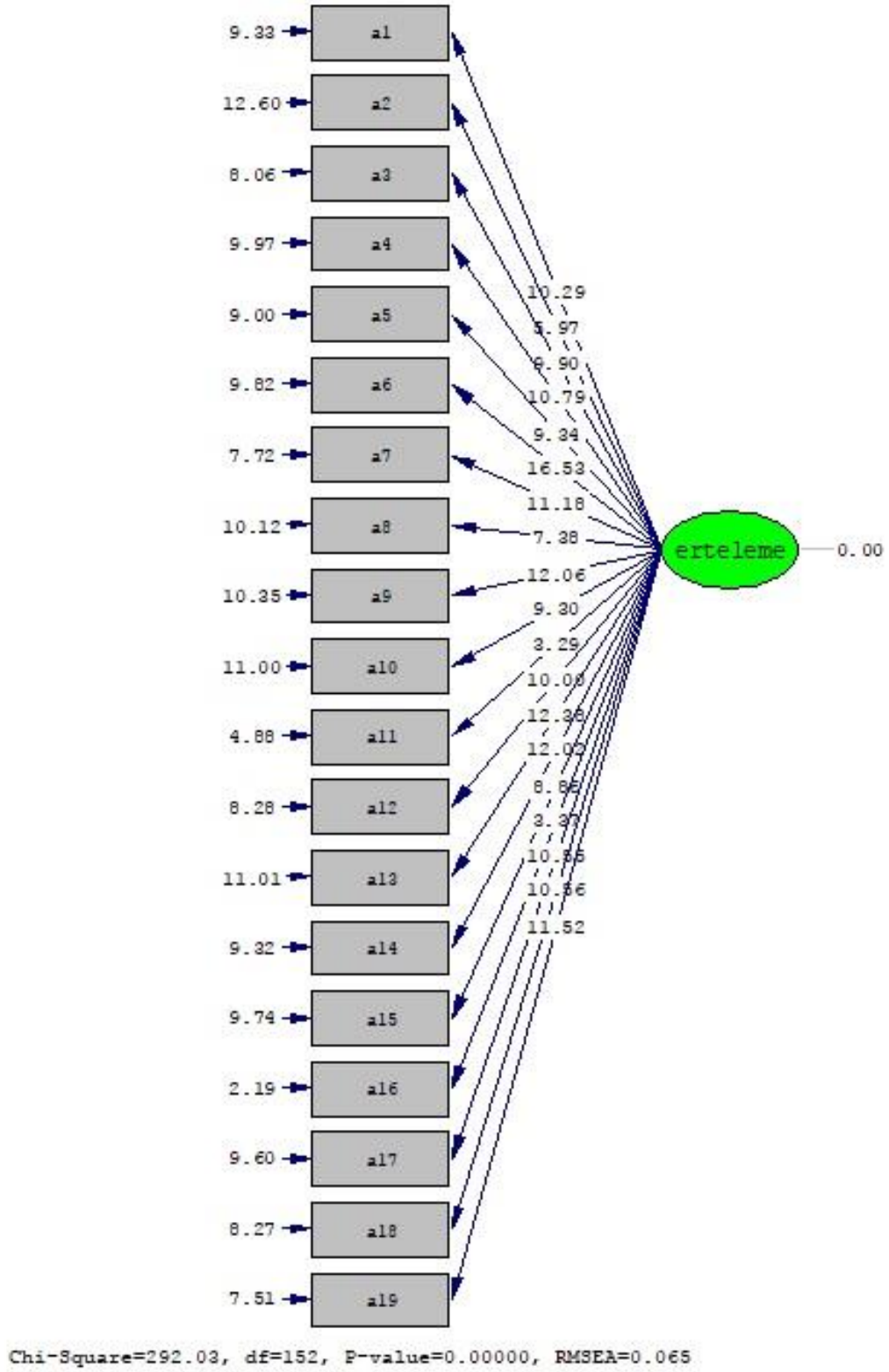
Tablo 5

Akademik Erteleme Ölçeğinin Birinci Düzey Doğrulatoryı Faktör Analizi Uyum Değerleri

Model	χ^2	$(\chi^2/sd)^*$	RMSEA	SRMR	NNFI	CFI	GFI	AGFI
AEÖ: Birinci Düzey	292,03	1,92	0,065	0,059	0,97	0,97	0,86	0,82

*sd=152; p<0,01

Tablo 5 incelendiğinde 19 maddeden oluşan Akademik Erteleme Ölçeği'nin doğrulatoryı faktör analizi uyum değerlerinin bazılarının iyi uyum değerleri ortaya koyduğu, bazılarının ise kabul edilebilir değerler ortaya koyduğu görölmektedir. Modelin yol diyagramı Şekil 3'te verilmiştir (Çokluk vd., 2012, s. 271).

Şekil 3. Akademik Erteleme Ölçeği DFA sonuçları: Birinci düzey yol diyagramı

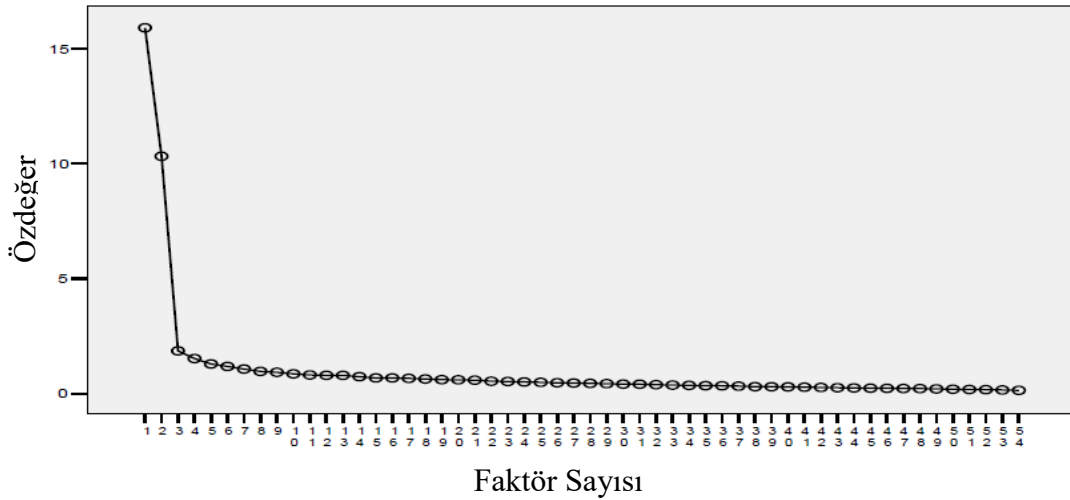
Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği

Ayas vd. (2011) tarafından geliştirilen bu ölçek ergenlerin bilgisayar bağımlılık düzeylerini ölçme amacıyla internet bağımlılığı ve bilgisayar oyun bağımlılığı olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçme aracının kullanımıyla ilgili izinler ölçeğin geliştiricisinden internet vasıtasıyla alınmış olup EK 4'te verilmiştir. Ölçek beşli likert tipindedir ve 54 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin ilk 28 maddesi öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini, geri kalan 26 maddesi de öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Katılımcılar ölçeğin tamamından en az 54, en fazla da 270 puan almaktadırlar. Ölçeğin toplam cevaplama süresi yaklaşık 25 dakikadır. Ölçme aracı EK 5'te verilmiştir. Bu ölçekle ilgili olarak yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları aşağıda açıklanmıştır.

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği

Ayas vd. (2011) ölçekte yer alan maddelerin ayırt edicilik indekslerini belirlemek için alt ve üst %27'lik gruplar için t-testi uygulamıştır. Ölçekteki bütün maddelerin t değerleri önemli düzeyde olduğundan ölçeğin ayırt edici geçerliğe sahip olduğu söylenebilir. Uygulama sonucunda tüm maddelerde üst ve alt grubun puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde önemli farklılık olduğu görülmüş ve bu sonuçlar ışığında maddelerin ayırt edicilik düzeyleri yeterli bulunmuştur. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği iki faktörlüdür. Bu faktörlerden birincisindeki maddelerin faktördeki yük değerleri ,512 ile ,795 arasında değişmektedir. İkinci faktördeki maddelerin yük değerleri ise ,424 ile ,788 arasında değişmektedir.

Ölçeğin iki faktörlü olup olmadığına karar verilirken scree-plot grafiğine de bakmak gerekmektedir. Ölçeğe ait scree-plot grafiği aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği scree plot grafiği. Ayas, T., Çakır, Ö. & Horzum, M. B. (2011) Ergenler için bilgisayar bağımlılığı ölçeği1. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 439-448 kaynağından alınmıştır.

Şekil 4 incelendiğinde Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği'nin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliğine bakmak üzere açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analizin yapılabilmesi için öncelikle örneklemin yeterliliğini test eden KMO testine bakılmıştır. KMO değeri ,95 olarak bulunmuştur. KMO değerinin ,60'dan büyük olması beklenmektedir (Büyüköztürk, 2015). İkinci olarak Bartlett'in Sphericity testine bakılarak ($p=,00$) elde edilen verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğuna karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2015).

Faktör analizinde ölçekte yer alan 54 maddenin öz değeri 1 olacak şekilde temel bileşenler analizi öncelikli olmak üzere 25 derecelik varimax eksen döndürmesi gerçekleştirilmiştir. Bu işlemler sonucunda elde edilen ölçek 2 faktörlü bir yapıya sahip olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda ölçekte yer alan ilk 28 madde birinci faktörü oluşturmaktadır. İnternet bağımlılığı olarak adlandırılan bu faktör, toplam varyansın %29,49'unu açıklamaktadır. Ölçekte yer alan diğer 26 madde ise ikinci faktörü oluşturmaktadır. Bilgisayar oyun bağımlılığı olarak adlandırılan bu faktör, toplam varyansın %19,13'ünü açıklamaktadır. 54 maddelik ölçeğin tamamı ele alındığında toplam varyansın %48,62'sini

açıklamaktadır. Bu değer ölçeğin yapı geçerliğine sahip olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2015).

Daha sonra ölçeğin genel güvenirliliği için iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. İnternet bağımlılığı olarak adlandırılan birinci faktörün iç tutarlılık katsayısı (α değeri) ,96'dır. Bilgisayar oyun bağımlılığı olarak adlandırılan ikinci faktörün iç tutarlılık katsayısı (α değeri) ise ,95'dir. Ölçeğin tamamının iç tutarlılık katsayısı da (α değeri) ,95 olarak bulunmuştur (Ayas vd., 2011). Bu değer de ölçeğin maddelerinin kendi içinde oldukça homojen olduğunu yani testin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Araştırma Kapsamında Yapılan Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ayas vd. (2011) tarafından geliştirilen 54 maddelik ölçek 222 lise öğrencisine uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizinden önce 222 kişiye uygulanan Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği'nden elde edilen verilerin veri analize uygunluğu test edilmiş ve KMO değeri ,947 olarak bulunmuştur. Bu değer açımlayıcı faktör analizi yapılabilmesi için gerekli örneklem büyüklüğünün sağlandığını göstermektedir (Çokluk vd., 2012). Daha sonra ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemin tekniklerinden biri olan temel bileşenler analizi tekniği kullanılarak faktör analizi yapılmıştır. Bu analizin sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

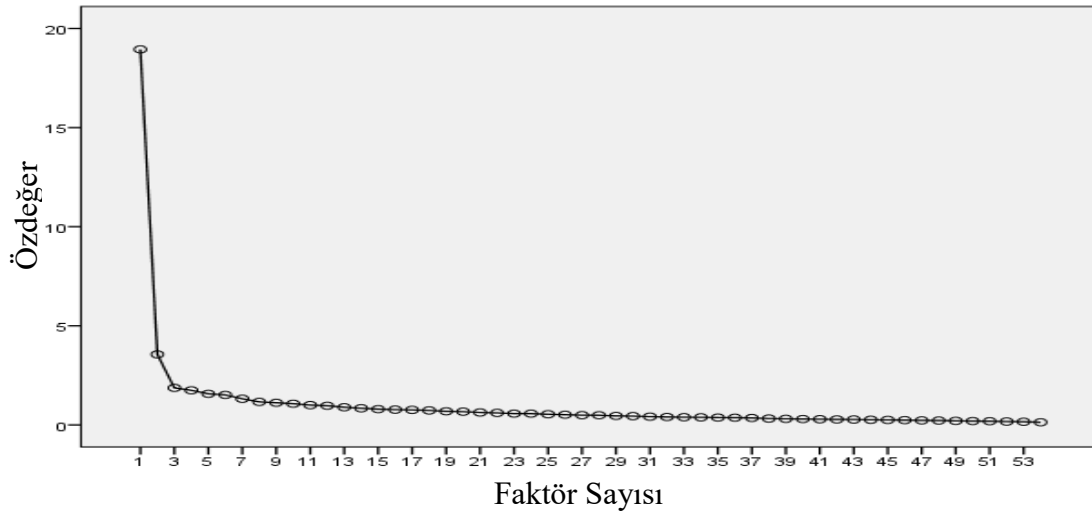
Tablo 6

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Döndürme Sonrası Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde Numarası	Faktör 1	Faktör 2
7	,706	
23	,704	
22	,698	
15	,687	
1	,685	
14	,679	
13	,671	
5	,645	
4	,644	
11	,637	
21	,636	
28	,634	
16	,615	
3	,592	
19	,591	
24	,589	
12	,587	
18	,581	
25	,567	
20	,549	
17	,546	
27	,527	
10	,488	
26	,456	
6	,439	
2	,421	
9	,399	
8	,361	
36		,721
33		,712
37		,706
34		,703
54		,694
51		,675
35		,670
31		,666
45		,654
43		,638
41		,615
53		,576
50		,576
42		,575
39		,561
40		,559
44		,544
48		,543
30		,540
46		,527
38		,510
32		,508
47		,492
49		,480
52		,448
29		,431
KMO: ,947	Faktör 1	Faktör 2
Öz değer	18,945	3,559
Açıklanan Varyans(%)	35,084	6,591
Açıklanan Toplam Varyans(%) -	-	-
		41,675

Tablo 6 incelendiğinde analiz sonucunda faktörler altındaki yük değerleri incelenmiş, ortaya çıkan faktörler yüklerine göre öz değeri (eigenvalue) 1’den büyük olan (18,945; 3,559) iki faktör altında toplandığı bulunmuştur. Bu iki faktörden ilki toplam varyansın %35,084’ünü, ikincisi ise toplam varyansın %6,591’ini açıklamaktadır. Ölçeğin 54 maddelik formu toplam varyansın %41,675’ini açıklamaktadır. Çok faktörlü ölçeklerde açıklanan varyans oranının %40 ve daha üzeri olması yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2015). Bu da ölçeğin yapı geçerliğine sahip olduğunun bir göstergesidir. Ölçeğin bilgisayar bağımlılık alt boyutu faktörü altında 28 madde yer almakta ve maddelerin yük değerleri ,706 ile ,361 arasında değişmektedir. Bu faktör değişkenliğin %35,084’ünü açıklamaktadır. Bilgisayar oyun bağımlılığı alt boyutu altında ise 26 madde yer almakta ve maddelerin yük değerleri ,721 ile ,431 arasında değişmektedir. Bu faktör değişkenliğin %6,591’ini açıklamaktadır.

Ölçeğin kaç faktörlü olduğuna karar verilirken faktörlerin öz değerlerinin 1’den büyük olmasının yanında ölçeğin scree-plot grafiğine de bakmak gerekmektedir. Ölçeğe ait faktör scree-plot grafiği aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği scree plot grafiği.

Şekil 5 incelendiğinde Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği’nin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği'nin güvenilirliğini kestirebilmek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam güvenirlik katsayısı 0,97 ve ölçeğin alt boyutlarından internet bağımlılığı iç tutarlılık katsayısı ,94 bulunurken bilgisayar oyunu oynama alt boyutu iç tutarlılık katsayısı da ,96 bulunmuştur. Likert tipi ölçekler için bir ölçeğin iç tutarlılık katsayısının en az 0,70 olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2015). Ölçekle ilgili olarak hesaplanan iç tutarlılık katsayılarının yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada, ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesi amacıyla ilk olarak ölçekteki toplam madde sayısının 4,12 katını ifade eden ($54 \times 4,12 = 222$) 222 katılımcıdan elde edilen verilerle, birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi (first-order confirmatory factor analysis) yapılması gerekmektedir. Öncelikle veri setinde eksik verinin olup olmadığı belirlenmesi amacıyla kayıp (missing) değerler incelenmiş olup eksik veriye rastlanmamıştır. DFA yapılması için örneklem yeterliğinin değerlendirildiği kritik N (critical N) değeri LISREL programında 134,40 olarak hesaplanmış olup 222 veri üzerinden DFA gerçekleştirilmiştir. Veri setinin Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi sonuçlarının incelenmesiyle normal bir dağılıma sahip olmadığı görülmektedir ($p < 0,05$). Normallik varsayımının sağlanamadığı durumda Asymptotik kovaryans matrisinin kullanılması gerekmektedir (Şimşek, 2007). Tablo 7'de Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği'nin birinci düzey doğrulayıcı doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör/ Madde	t-değeri	Standartlaştırılmış Yükler	R ²
İnternet Bağımlılığı			
B1	21,25	0,73	0,57
B2	13,59	0,61	0,37
B3	10,91	0,58	0,33
B4	11,10	0,58	0,34
B5	15,38	0,66	0,44
B6	5,58	0,41	0,16
B7	15,29	0,67	0,45
B8	3,30	0,26	0,066
B9	9,36	0,63	0,38
B10	7,37	0,47	0,22
B11	14,42	0,69	0,47
B12	16,77	0,65	0,42
B13	20,29	0,71	0,50
B14	15,11	0,67	0,45
B15	20,28	0,73	0,53
B16	12,16	0,58	0,33
B17	18,77	0,73	0,53
B18	13,20	0,66	0,44
B19	12,74	0,65	0,43
B20	13,16	0,66	0,43
B21	22,39	0,74	0,55
B22	22,61	0,75	0,57
B23	13,98	0,68	0,46
B24	13,65	0,62	0,38
B25	12,72	0,60	0,36
B26	11,00	0,64	0,40
B27	13,47	0,64	0,40
B28	10,27	0,61	0,37
Bilgisayar Oyun Bağımlılığı			
C1	8,26	0,54	0,30
C2	12,14	0,63	0,40
C3	22,60	0,78	0,60
C4	33,01	0,79	0,62
C5	31,56	0,82	0,68
C6	20,42	0,77	0,60
C7	21,72	0,76	0,58
C8	31,57	0,77	0,60
C9	20,71	0,73	0,53
C10	13,64	0,70	0,49
C11	20,12	0,76	0,57
C12	17,34	0,69	0,48
C13	18,42	0,74	0,54
C14	10,83	0,68	0,46
C15	18,81	0,78	0,61
C16	15,36	0,76	0,58
C17	20,93	0,75	0,56
C18	11,88	0,62	0,39
C19	26,90	0,78	0,62
C20	23,86	0,78	0,61
C21	12,55	0,77	0,59
C22	18,08	0,76	0,57
C23	16,81	0,76	0,59
C24	14,03	0,69	0,48
C25	28,99	0,83	0,69
C26	14,78	0,71	0,51

Tablo 7'ye göre gizil değişkenlerin gözlenen değişkeni açıklama durumlarına ilişkin t değerleri manidardır ($t > 2,56$, $p < 0,01$). t değerleri 1,96'yı geçtiği durumda ,05 düzeyinde; 2,56'yı geçtiği durumda ise ,01 düzeyinde manidardır (Çokluk vd., 2012, s. 304).

Tablo 8'de tüm ölçeğe yapılan birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucu ortaya çıkan uyum indeksleri verilmiştir.

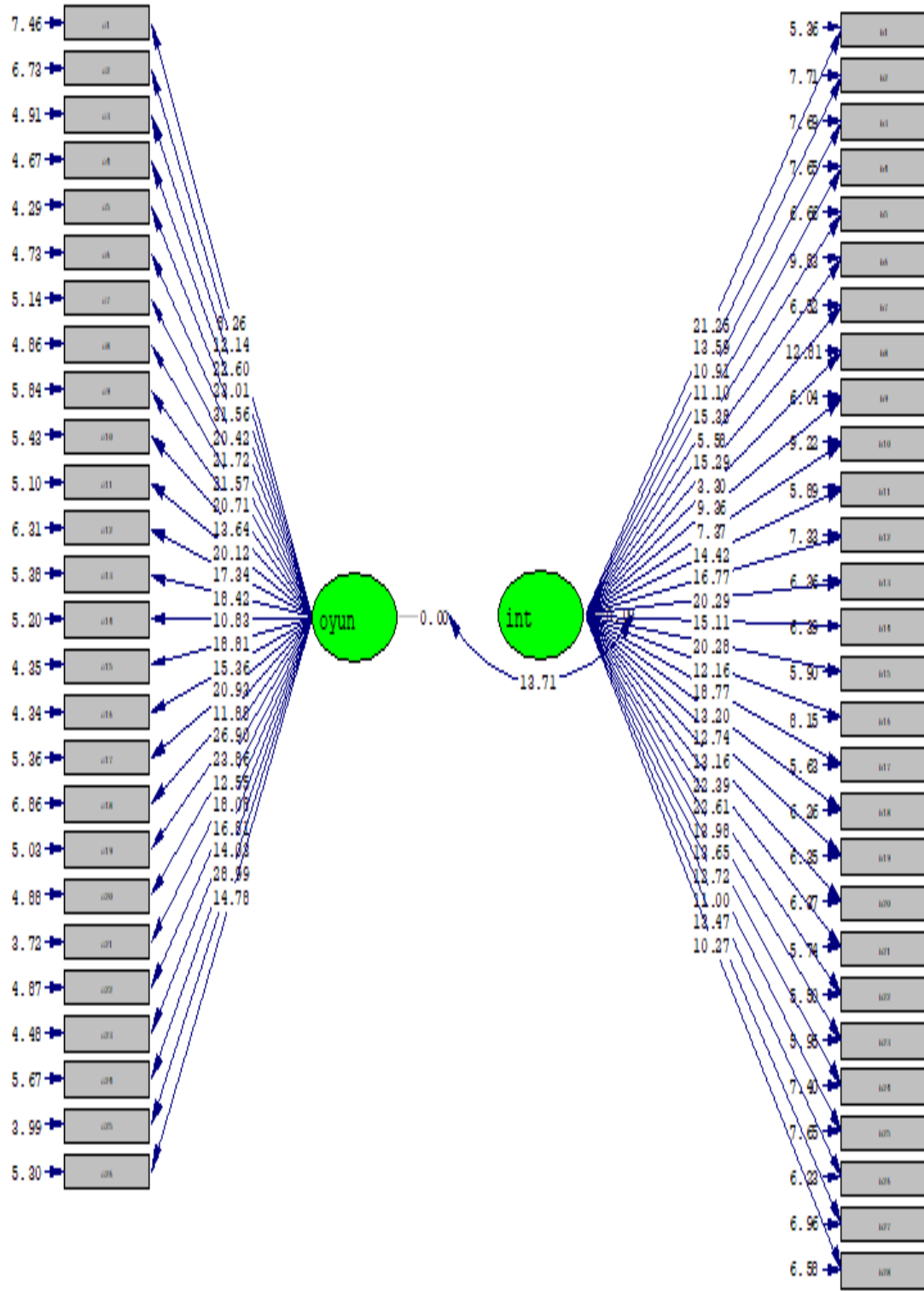
Tablo 8

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

Model	χ^2	$(\chi^2/sd)^*$	RMSEA	SRMR	NNFI	CFI	GFI	AGFI
EİBBÖ: Birinci Düzey	2486,68	1,81	0,060	0,074	0,98	0,98	0,57	0,54

*sd=1376, $p < 0,01$

Tablo 8 incelendiğinde 54 maddeden oluşan iki faktörlü Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği'nin genel olarak iyi uyum değerleri ortaya koyduğu, bu değerlerin kabul edilebilir olduğu ve bir model olarak doğrulandığı görülmektedir (Çokluk vd., 2012, s. 271).

Chi-Square=2486.68, df=1376, P-value=0.00000, RMSEA=0.060

Şekil 6. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği DFA sonuçları: Birinci düzey yol diyagramı.

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği birden fazla faktörlü bir yapıya sahip olduğundan ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi uygulamasına geçilmiştir. Veri seti normal dağılım göstermediğinden Robust Maximum Likelihood yöntemi ile analize devam edileceğinden Asymptotik kovaryans matrisinin kullanılması uygundur (Şimşek, 2007). Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği'nin ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktör / Madde	t-değeri	Standartlaştırılmış Yükler	R ²
İnternet Bağımlılığı			
B1		0,76	0,58
B2	10,96	0,56	0,34
B3	10,61	0,56	0,34
B4	10,80	0,57	0,32
B5	12,02	0,66	0,43
B6	4,30	0,36	0,13
B7	11,63	0,67	0,44
B8	2,85	0,22	0,048
B9	5,69	0,54	0,29
B10	5,39	0,43	0,19
B11	9,84	0,67	0,44
B12	11,58	0,64	0,41
B13	13,81	0,69	0,48
B14	10,71	0,67	0,44
B15	11,15	0,72	0,52
B16	9,48	0,54	0,30
B17	11,92	0,72	0,51
B18	7,69	0,62	0,38
B19	8,77	0,65	0,43
B20	7,57	0,60	0,36
B21	12,73	0,74	0,55
B22	13,82	0,76	0,57
B23	9,45	0,69	0,48
B24	9,38	0,61	0,37
B25	9,69	0,60	0,36
B26	6,92	0,57	0,33
B27	9,19	0,64	0,41
B28	5,94	0,59	0,35
Bilgisayar Oyun Bağımlılığı			
C1		0,51	0,26
C2	6,50	0,62	0,39
C3	5,62	0,75	0,56
C4	5,64	0,76	0,58
C5	5,93	0,81	0,66
C6	6,14	0,72	0,51
C7	5,92	0,76	0,58
C8	6,44	0,77	0,59
C9	5,64	0,71	0,50
C10	6,22	0,64	0,41
C11	5,04	0,72	0,52
C12	6,02	0,65	0,42
C13	5,54	0,70	0,50
C14	3,97	0,58	0,34
C15	4,82	0,74	0,55
C16	4,36	0,68	0,47
C17	5,68	0,72	0,52
C18	4,64	0,56	0,31
C19	5,19	0,74	0,55
C20	5,63	0,76	0,58
C21	3,36	0,61	0,37
C22	5,46	0,73	0,53
C23	4,75	0,73	0,53
C24	6,01	0,65	0,42
C25	5,77	0,81	0,65
C26	5,85	0,69	0,47

Tablo 9'a göre iki boyutun da ilk maddeleri parametre değerleri 1'e sabitlenmiş olan gözlenen değişkenlerdir. Gizil değişkenlerin gözlenen değişkeni açıklama durumlarına ilişkin t değerleri manidardır ($t > 2,56$; $p < 0,01$). t değerleri 1,96'yı geçtiği durumda ,05 düzeyinde; 2,56'yı geçtiği durumda ise ,01 düzeyinde manidardır (Çokluk vd., 2012, s. 304).

İnternet bağımlılığı boyutuna ilişkin değişkenliği en çok B1: "İnternete bağlanmak için işimi/dersimi ihmal ederim." (%58), en az B8: "İnternete bağlanmayı çevremdeki gerçek kişilerle vakit geçirmeye tercih ederim." (%4,8) maddeleri açıklamaktadır. Bilgisayar oyun bağımlılığı boyutunda ise değişkenliği en çok C5: "Bilgisayarda oyun oynamak için yaptığım planları değiştiririm." (%66), en az C1: "Bilgisayarda oyun oynamayı dışarıda vakit geçirmeye tercih ederim." (%26) maddeleri açıklamaktadır.

Araştırma örnekleminin değerlendirildiği kritik N (critical N) değeri LISREL programında ikinci düzey için de 140 olarak hesaplanmış olup bu çalışmada kullanılan 222 örneklem sayısının yeterli olduğu görülmektedir.

Tablo 10'da tüm ölçeğe yapılan birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucu ortaya çıkan uyum indeksleri verilmiştir.

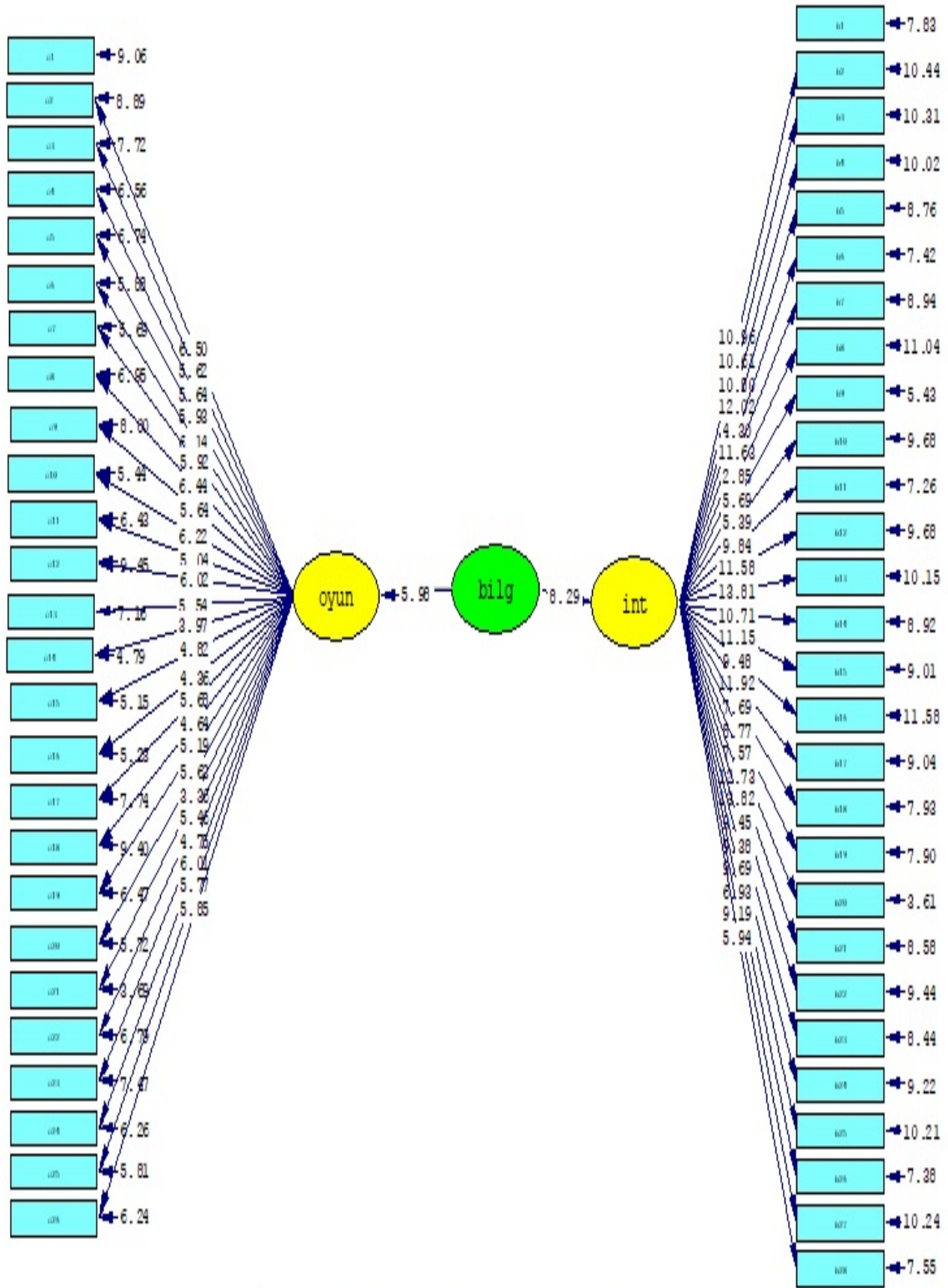
Tablo 10

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinin İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

Model	χ^2	$(\chi^2/sd)^*$	RMSEA	SRMR	NNFI	CFI	GFI	AGFI
EİBBÖ: Birinci Düzey	2380,61	1,73	0,057	0,071	0,98	0,98	0,63	0,61

*sd=1376, $p < 0,01$

Tablo 10 incelendiğinde 54 maddeden oluşan iki faktörlü Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği'nin genel olarak iyi uyum değerleri ortaya koyduğu, bu değerlerin kabul edilebilir olduğu ve bir model olarak doğrulandığı görülmektedir (Çokluk vd., 2012, s. 271).

Chi-Square=2380.61, df=1376, P-value=0.00000, RMSEA=0.057

Şekil 7. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği DFA sonuçları: İkinci düzey yol diyagramı

Verilerin Analizi

Bu kısımda araştırmanın alt amaçlarındaki sıraya göre yapılan analizlere yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında kullanılacak olan ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik analizi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 20,0 ve LISREL (Linear Structural Relations) 8,80 yol (path) analizi tekniği ile yapılmıştır.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile bilgisayar, internet ve oyun bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiler pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı tekniği kullanılarak hesaplanmıştır.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem için t testi ile hesaplanmıştır.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin sınıf düzeylerine, akademik başarı düzeylerine ve günlük ortalama bilgisayar kullanım sürelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile hesaplanmıştır. Gruplar arasında gözlenen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey Kramer testi yapılmıştır.

Araştırmada hata payı ,05 olarak alınmıştır. Ortalamalar arasındaki farkın ileri olduğu durumlar ayrıca belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, lise öğrencilerinin bilgisayar bağımlılık düzeyleri ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkiye ait istatistiksel analizler sonucunda araştırmanın alt amaçlarındaki sıraya göre elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları İle Bilgisayar, İnternet ve Oyun Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki Korelasyonlara İlişkin Bulguları ve Yorumları

Araştırmanın birinci alt probleminde lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeyleri ile bilgisayar bağımlılığı, internet bağımlılığı ve oyun bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olup olmadığı sorulmaktadır. Bu soruya cevap bulabilmek amacıyla lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile bilgisayar, internet ve oyun bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiler hesaplanmış ve Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Ölçeği ile Bilgisayar Bağımlılığı, İnternet Bağımlılığı ve Oyun Bağımlılığı Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanlar Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları ve Önem Düzeyleri

Ölçek	Bilgisayar Bağımlılığı	İnternet Bağımlılığı	Oyun Bağımlılığı	<i>p</i>
Akademik Erteleme	0,773***	0,737***	0,683***	,000

***_p < ,001

Tablo 11 incelendiğinde lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile bilgisayar bağımlılık düzeyleri arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki, ($r=0,773$; $p<,001$), internet bağımlılık düzeyleri ile arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki, ($r=0,737$; $p<,001$) ve oyun bağımlılığı düzeyleri ile arasında ise orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki ($r=0,683$; $p<,001$) olduğu bulunmuştur.

Bu bulgular, lise öğrencilerinin bilgisayar bağımlılık düzeyleri arttıkça akademik erteleme davranış düzeylerinin arttığını, bilgisayar bağımlılık düzeyleri azaldıkça akademik erteleme davranış düzeylerinin azaldığını göstermektedir.

İkinci olarak bu bulgu, lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri arttıkça akademik erteleme davranış düzeylerinin arttığını, bilgisayar bağımlılık düzeyleri azaldıkça akademik erteleme davranış düzeylerinin azaldığını göstermektedir.

Son olarak, lise öğrencilerinin oyun bağımlılık düzeyleri arttıkça akademik erteleme davranış düzeylerinin arttığını, bilgisayar bağımlılık düzeyleri azaldıkça akademik erteleme davranış düzeylerinin azaldığını göstermektedir.

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanların Cinsiyete İlişkin Bulguları ve Yorumları

Araştırmanın ikinci alt probleminin birinci maddesinde lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre değişip değişmediği sorulmaktadır. Bu soruya cevap bulmak amacıyla öğrencilerin akademik erteleme ve

bilgisayar bağımlılığı ölçeklerinden elde ettikleri puanların cinsiyete göre aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t değerleri hesaplanmış ve Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanların Cinsiyete Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve t Değerleri

Ölçek	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Akademik Erteleme	Kız	205	44,20	12,55	385	3,976***	,000
	Erkek	182	49,46	13,47			
Bilgisayar Bağımlılığı	Kız	205	104,82	36,88	385	3,177**	,002
	Erkek	182	116,96	38,20			

** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Tablo 12 incelendiğinde erkek lise öğrencilerinin hem akademik erteleme davranış düzeyleri ($t_{385} = 3,976$; $p < ,001$) hem de bilgisayar bağımlılık düzeyleri ($t_{385} = 3,177$; $p < ,01$) kız lise öğrencilerinden önemli bir düzeyde yüksek bulunmuştur.

Bu bulgu, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla akademik erteleme davranışına sahip olduğunu göstermektedir.

Diğer yandan, erkek lise öğrencilerinin kız lise öğrencilerine göre daha fazla bilgisayar bağımlısı olduğunu göstermektedir.

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeklerinden Elde Ettikleri Puanların Sınıf Düzeyine İlişkin Bulguları ve Yorumları

Araştırmanın ikinci alt probleminin ikinci maddesinde lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin sınıf düzeyine göre değişip değişmediği sorulmaktadır.

Bu soruya cevap bulmak amacıyla öğrencilerin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılığı ölçeklerinden elde ettikleri puanların sınıf düzeylerine göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış ve Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre Betimsel Verileri

Ölçek	9. Sınıf (n=92)		10. Sınıf (n=109)		11. Sınıf (n=93)		12. Sınıf (n=93)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Akademik Erteleme	42,94	11,85	49,52	13,65	49,01	12,46	44,67	13,76
Bilgisayar Bağımlılığı	104,18	33,25	116,68	38,05	113,04	36,72	107,10	42,40

Tablo 13 incelendiğinde lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış ve bilgisayar bağımlılık düzeylerine ilişkin puanlarının sınıf düzeylerine göre farklılaştığı gözlenmektedir. Gözlenen bu farklılıkların önemli düzeyde olup olmadıklarını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Anova Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Akademik Erteleme	Gruplar arası	3046,087	3	1015,362	6,020***	0,001
	Gruplar içi	64603,577	383	168,678		
	Toplam	67649,664	386			
Bilgisayar Bağımlılığı	Gruplar arası	9508,769	3	3169,590	2,222	0,085
	Gruplar içi	546403,577	383	1426,641		
	Toplam	555912,346	386			

***_p < ,001

Tablo 14 incelendiğinde lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre akademik erteleme ölçeğinden elde ettiklerin puan ortalamaları arasında önemli düzeyde [$F(3,383)= 6,020$; $p<,001$] fark bulunurken, bilgisayar bağımlılığı ölçeğinden sınıf düzeylerine göre elde ettikleri puan ortalamaları arasında ise önemli düzeyde bir [$F(3,383)= 2,222$; $p>,05$] fark bulunmamıştır. Sınıf düzeylerine göre gruplar arasında gözlenen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey Kramer testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15

Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Akademik Erteleme Ölçek Puanlarına Ait Tukey Kramer Testi Sonuçları

Değişken	(I)Sınıf Düzeyi	(J)Sınıf Düzeyi	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata	P	
Akademik Erteleme	9. Sınıf	10. Sınıf	6,58**	1,84	,002	Tukey Kramer 9-10 9-11 10-12
		11. Sınıf	6,06**	1,91	,009	
		12. Sınıf	1,72	1,91	,804	
	10. Sınıf	11. Sınıf	0,51	1,83	,992	
		12. Sınıf	4,86*	1,83	,042	
		11. Sınıf	4,34	1,90	,104	

*_p < ,05; **_p < ,01

Tablo 13 ve Tablo 15 birlikte incelendiğinde 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinin 9. sınıf öğrencilerinden, 10. sınıf öğrencilerinin de akademik erteleme düzeylerinin 12. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu bulgu 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha fazla akademik erteleme davranışına sahip olduğunun göstermektedir. Ancak bilgisayar bağımlılık düzeyi açısından bu fark görülmemiştir.

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Puanlarının Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Bulguları ve Yorumları

Araştırmanın ikinci alt probleminin üçüncü maddesinde lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin akademik başarı düzeylerine göre değişip değişmediği sorulmaktadır. Bu soruya cevap bulmak amacıyla öğrencilerin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılığı ölçeklerinden elde ettikleri puanların öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış ve Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Puanlarının Akademik Başarı Düzeylerine Göre Betimsel Verileri

Değişken	Pekiye (n=107)		İyi (n=122)		Orta (n=128)		Geçer (n=30)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Akademik Erteleme	43,14	12,21	45,14	12,48	49,89	13,67	51,73	13,83
Bilgisayar Bağımlılığı	102,89	32,14	103,93	33,10	118,63	41,54	130,10	46,68

Tablo 16 incelendiğinde lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerine ilişkin puanlarının akademik başarı düzeyine göre puan ortalamaları arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Gözlenen bu farklılıkların önemli düzeyde olup olmadıklarını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Ölçek Puanlarının Akademik Başarı Düzeylerine Göre Anova Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Akademik Erteleme	Gruplar arası	3715,800	3	1238,600	7,420***	0,000
	Gruplar içi	63933,864	383	166,929		
	Toplam	67649,664	386			
Bilgisayar Bağımlılığı	Gruplar arası	31462,914	3	10487,638	7,659***	0,000
	Gruplar içi	524449,432	383	1369,320		
	Toplam	555912,346	386			

***_p < ,001

Tablo 17 incelendiğinde lise öğrencilerinin akademik başarıları düzeylerine göre hem akademik erteleme ölçeğinden elde ettiklerin puan ortalamaları arasında ,001 düzeyinde [$F(3,383)= 7,420$; $p<,001$] hem de bilgisayar bağımlılığı ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamaları arasında ,001 düzeyinde [$F(3,383)= 7,659$; $p<,001$] fark bulunmuştur.

Gruplar arasında gözlenen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey Kramer testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

Lise Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçek Puanlarına Ait Tukey Kramer Testi Sonuçları

Değişken	(I)Akademik Başarı Düzeyi	(J)Akademik Başarı Düzeyi	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata	p	
Akademik Erteleme	Pekiyi	İyi	2	1,71	,647	Tukey Kramer Pekiyi-Orta Pekiyi-Geçer İyi-Orta
		Orta	6,75***	1,69	,000	
		Geçer	8,59**	2,67	,008	
	İyi	Orta	4,75*	1,63	,020	
		Geçer	6,59	2,63	,061	
	Orta	Geçer	1,84	2,62	,896	
Bilgisayar Bağımlılığı	Pekiyi	İyi	1,038379	4,901154	,997	Tukey Kramer Pekiyi-Orta Pekiyi-Geçer İyi-Orta İyi-Geçer
		Orta	15,744962**	4,847184	,007	
		Geçer	27,212150**	7,644695	,002	
	İyi	Orta	14,706583**	4,682066	,010	
		Geçer	26,173770**	7,541082	,003	
	Orta	Geçer	11,467187	7,506117	,422	

*_p < ,05; **_p < ,01; ***_p < ,001

Tablo 16 ve Tablo 18 birlikte incelendiğinde orta başarı düzeyindeki öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri pekiyi başarı düzeyindeki öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinden yüksek bulunmuştur ve bu fark ,001 düzeyinde anlamlıdır. Geçer başarı düzeyindeki öğrencilerin de akademik erteleme düzeyleri pekiyi başarı düzeyinde olan öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinden yüksek bulunmuştur ve bu fark ,01 düzeyinde anlamlıdır. Son olarak orta başarı düzeyindeki öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri iyi başarı düzeyindeki öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinden yüksek bulunmuştur ve bu fark ,05 düzeyinde anlamlıdır.

Geçer ve orta düzey başarı düzeyindeki öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinin pekiyi ve iyi başarı düzeyindeki öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu bulgu, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeyleri arttıkça akademik başarılarının azaldığını, akademik erteleme davranış düzeyleri azaldıkça akademik başarılarının arttığını göstermektedir.

Son olarak bu bulgu, lise öğrencilerinin bilgisayar bağımlılık düzeyleri arttıkça akademik başarılarının azaldığının, bilgisayar bağımlılık düzeyleri azaldıkça akademik başarılarının arttığını göstermektedir.

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Puanlarının Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine İlişkin Bulguları ve Yorumları

Araştırmanın ikinci alt probleminin dördüncü maddesinde lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin günlük bilgisayar kullanım sürelerine göre değişip değişmediği sorulmaktadır. Bu soruya cevap bulmak amacıyla öğrencilerin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılığı ölçeklerinden elde ettikleri puanların öğrencilerin günlük bilgisayar kullanım sürelerine göre aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış ve Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Puanlarının Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Betimsel Verileri

Değişkenler	0-59dk Arası Kullanım (n=126)		60-119dk Arası Kullanım (n=69)		120-179dk Arası Kullanım (n=71)		180-239dk Arası Kullanım (n=55)		240dk’dan Fazla Kullanım (n=66)	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Akademik Erteleme	39,63	9,82	43,36	10,68	48,21	11,43	54,09	13,28	55,71	14,46
Bilgisayar Bağımlılığı	91,43	28,21	99,29	24,58	112,37	34,31	127,44	35,27	142,70	44,17

Tablo 19 incelendiğinde lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve bilgisayar bağımlılık düzeylerine ilişkin puanlarının günlük bilgisayar kullanım sürelerine göre puan ortalamaları arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Gözlenen bu farklılıkların önemli düzeyde olup olmadıklarını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılığı Ölçek Puanlarının Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Anova Sonuçları

Alt Ölçekler	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Akademik Erteleme	Gruplar arası	15584,609	4	3986,152	28,586***	,000
	Gruplar içi	52065,055	382	136,296		
	Toplam	67649,664	386			
Bilgisayar Bağımlılığı	Gruplar arası	138941,341	4	34735,335	31,822***	,000
	Gruplar içi	416971,006	382	1091,547		
	Toplam	555912,346	386			

***_p < ,001

Tablo 20 incelendiğinde lise öğrencilerinin günlük bilgisayar kullanım sürelerine göre hem akademik erteleme ölçeğinden elde ettiklerin puan ortalamaları arasında [$F(4,382)= 28,586$; $p<,001$] hem de bilgisayar bağımlılığı ölçeğinden günlük bilgisayar kullanım sürelerine göre elde ettikleri puan ortalamaları arasında önemli düzeyde [$F(4,382)= 31,822$; $p<,001$] fark bulunmuştur.

Gruplar arasında günlük ortalama bilgisayar kullanım sürelerine göre gözlenen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey Kramer testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 21 ve 22’de verilmiştir.

Tablo 21

Lise Öğrencilerinin Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Akademik Erteleme Ölçek Puanlarına Ait Tukey Kramer Testi Sonuçları

Değişken	(I)Günlük Bilgisayar Kullanım Süresi	(J)Günlük Bilgisayar Kullanım Süresi	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata	p	
Akademik Erteleme	0-59dk Arası	60-119dk Arası	3,727398	1,748433	,209	Tukey Kramer 0-59dk ile 120-179dk 0-59dk ile 180-239dk 0-59dk ile 240dk'dan Fazla 60-119dk ile 180-239dk 60-119dk ile 240dk'dan Fazla 120-179dk ile 180-239dk 120-179dk ile 240dk'dan Fazla 180-239dk ile 240dk'dan Fazla
		120-179dk Arası	8,576347***	1,732448	,000	
		180-239dk Arası	14,455988***	1,886749	,000	
		240dk'dan Fazla	16,077201***	1,773923	,000	
	60-119dk Arası	120-179dk Arası	4,848949	1,973567	,103	
		180-239dk Arası	10,728590***	2,110311	,000	
		240dk'dan Fazla	12,349802***	2,010073	,000	
		180-239dk Arası	5,879641*	2,097086	,042	
	120-179dk Arası	240dk'dan Fazla	7,500854**	1,996184	,002	
		180-239dk Arası	1,621212	2,131478	,942	
	180-239dk Arası	240dk'dan Fazla				

*_p < ,05; **_p < ,01; ***_p < ,001

Tablo 19 ve Tablo 21 birlikte incelendiğinde günlük 240dk'dan fazla ve 180-239dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri günlük 120-179dk arası, 60-119dk arası ve 0-59dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Yani günlük ortalama bilgisayar kullanım süresi arttıkça akademik erteleme davranış düzeyi artmakta, günlük ortalama bilgisayar kullanım süresi azaldıkça akademik erteleme davranış düzeyi de azalmaktadır.

Tablo 22

Lise Öğrencilerinin Günlük Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Bilgisayar Bağımlılığı Ölçek Puanlarına Ait Tukey Kramer Testi Sonuçları

Değişken	(I)Günlük Bilgisayar Kullanım Süresi	(J)Günlük Bilgisayar Kullanım Süresi	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata	p	
Bilgisayar Bağımlılığı	0-59dk Arası	60-119dk Arası	7,861284	4,947989	,505	Tukey Kramer 0-59dk ile 120-179dk 0-59dk ile 180-239dk 0-59dk ile 240dk'dan Fazla 60-119dk ile 180-239dk 60-119dk ile 240dk'dan Fazla 120-179dk ile 240dk'dan Fazla
		120-179dk Arası	20,937626***	4,902752	,000	
		180-239dk Arası	36,007792***	5,339418	,000	
		240dk'dan Fazla	51,268398***	5,020126	,000	
	60-119dk Arası	120-179dk Arası	13,076342	5,585108	,134	
		180-239dk Arası	28,146509***	5,972088	,000	
		240dk'dan Fazla	43,407115***	5,688420	,000	
		180-239dk Arası	15,070166	5,934662	,084	
	120-179dk Arası	240dk'dan Fazla	30,330773***	5,649115	,000	
		180-239dk Arası	15,260606	6,031990	,086	
	180-239dk Arası	240dk'dan Fazla				

***_p < ,001

Tablo 22 incelendiğinde günlük 240dk'dan fazla bilgisayar kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeyleri günlük 120-179dk arası, 60-119dk arası ve 0-59dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinden anlamlı düzeyde daha yüksek

olduğu bulunmuştur. Ayrıca, günlük 180-239dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinin günlük 60-119dk arası ve 0-59dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Yani günlük ortalama bilgisayar kullanım süresi arttıkça bilgisayar bağımlılık düzeyi artmakta, günlük ortalama bilgisayar kullanım süresi azaldıkça bilgisayar bağımlılık düzeyi de azalmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde önce çalışmanın sonuçları alanyazındaki çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmış, sonra da araştırma ve uygulamaya yönelik önerilere yer verilmiştir.

Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Düzeyleri İle Bilgisayar Bağımlılık, İnternet Bağımlılık ve Oyun Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Ait Bulguların Tartışılması

Araştırma sonuçları öğrencilerin bilgisayar bağımlılık, internet bağımlılık ve oyun bağımlılık düzeyleri arttıkça akademik erteleme davranışlarının da arttığını göstermektedir.

Alanyazın incelendiğinde ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri ile akademik ertelemeleri arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki olan çalışmalar vardır (Çetin vd., 2015; Demir & Kutlu, 2017; Doğan, 2013; Günlü, 2016; Nalwa & Anand, 2003). Bu araştırmaların sonuçları ile araştırmadan elde edilen sonuçlar tutarlılık göstermektedir.

Ergenlerin ders çalışmaya, ödev yapmaya ve sınavlara hazırlanmaya ayırmaları gereken zamanlarını bilgisayar başında geçirmeleri akademik erteleme yaşantısını ortaya çıkartmaktadır. Elbette bahsedilen akademik görevler bilgisayar kullanımıyla yürütülebilmektedir. Ancak, ergenlerin bilinçsiz bilgisayar ve internet kullanımları bilgisayarın kullanım amacını oyun oynamaya, sosyal medya kullanımına ve internette amaçsızca gezinmeye dönüştürdüğü düşünülmektedir.

Cinsiyet Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Düzeylerine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırma sonuçları erkek lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin kız lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinden yüksek olduğu bulunmuştur.

Alanyazındaki bazı çalışmalarda (Arslan, 2013; Duman, 2016; Kuloğlu & Pamuk, 2016) erkek öğrencilerin internet bağımlılık puanlarının kız öğrencilere göre anlamlı bir düzeyde yüksek olduğu bulunurken bazı çalışmalarda ise (Akdemir, 2013; Batıgün & Hasta, 2010; Jang vd., 2008; Subrahmanyam & Lin, 2007; Uzun Özer, 2009) cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Bu farkın yapılan çalışmaların güncelliğinden ve bilişim teknolojilerindeki durmak bilmeyen gelişimin bu alanda yapılan çalışmaların sonuçlarını değiştirmiş olmasından kaynaklanmış olabilir.

Ülkemizde bireylere yüklenen cinsiyet rolleri göz önüne alındığında erkek çocukların teknolojiyi kullanmasının pekiştirilip kız çocuklarının ev işlerine yönlendirilmesi, ailelerin kız çocuklarına daha fazla korumacı yaklaşımlarıyla birlikte aileleri tarafından yaşamlarının kontrol altında tutulması ve erkek çocukların daha denetimsiz olmaları internet bağımlılık düzeyi açısından erkeklerin daha yüksek puanlar almalarına neden olduğu düşünülmektedir.

Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Düzeylerine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırma sonuçları lise öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını, ancak bilgisayar bağımlılık düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

10. ve 11. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme düzeyleri 9. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinden daha yüksek bulunurken 10. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme

düzeyleri ise 12. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur.

Yılmaz, Şahin, Haseski ve Erol, (2014) 2853 lise öğrencisiyle yürüttüğü çalışmalarında 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla internet bağımlısı olduğunu ortaya koymuştur. Bu farkın araştırmaya 12. sınıf öğrencilerinin dahil edilmemesi, internet bağımlılık düzeyinin ölçülmesinde mevcut araştırmada kullanılan ölçme aracından farklı bir ölçme aracı kullanılması ve örneklem grubunun başka bir şehirden seçilmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Uzun (2016) 450 lise öğrencisiyle yürüttüğü çalışmasında 11. sınıf öğrencilerinin 9. sınıf öğrencilerine göre daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdiğini bulunmuş ve bu sonuç mevcut araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Bir çalışmada ise (Yıldırım, 2011) sınıf düzeyinin akademik erteleme davranış düzeyi üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı bulunmuştur. Bu farkın çalışmanın güncel olmamasından ve öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinin farklı bir ölçme aracıyla ortaya konulmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

9. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeylerinin düşük çıkması yıllardır hazırlandıkları TEOG (temel eğitimden orta öğretime geçiş) Sınavı'nın öğrencilere kazandırdığı ders çalışma alışkanlıklarını sürdürmeleri ile açıklanabilir. Yine aynı şekilde 12. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeylerinin 10. sınıf öğrencilerinden düşük çıkması öğrencilerin üniversite sınavlarına hazırlanmaları ve çoğunlukla bilgisayar kullanımlarının aileleri tarafından kısıtlanmasıyla açıklanabilir.

Başarı Düzeyine Göre Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Düzeylerine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırma sonuçları lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin akademik başarı düzeylerine göre farklılaştığını göstermektedir.

Araştırmada akademik başarı düzeyi geçer ve orta olan öğrencilerinin akademik erteleme düzeyleri pekiyi başarı düzeyindeki öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinden yüksek bulunmuştur. Ayrıca, orta başarı düzeyindeki öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinin iyi başarı düzeyindeki öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinden de yüksek olduğu bulunmuştur.

Alanyazın incelendiğinde lise öğrencilerinin akademik erteleme davranış düzeylerinin artmasıyla akademik başarı düzeylerinin azaldığını ortaya koyan çalışmalar bulunmuştur (Balkıs, 2007; Demir & Kutlu, 2017; Duman, 2016). Bu araştırmaların sonuçları araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.

Öğrencilerin okul dışında tamamlamaları gereken ödevlerin, sınavlarına hazırlanmalarının ve akademik görevlerini yapmalarının son ana kadar ertelenmesiyle kısıtlı zamanda yaptıkları çalışmaların kalitesinin düşmesiyle birlikte aldıkları düşük notların akademik başarılarını düşürdüğü düşünülmektedir.

Araştırmada akademik başarı düzeyi geçer ve orta olan öğrencilerin pekiyi ve iyi başarı düzeyindeki öğrencilere göre daha fazla bilgisayar bağımlısı olduğu bulunmuştur.

Alanyazında lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin artmasıyla akademik başarı düzeylerinin azaldığının ortaya konulduğu çalışmalar bulunmuştur (Duman, 2016; Eldeklioğlu & Vural Batık, 2013; Toraman, 2013). Bu çalışmaların sonuçları araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.

Günlük Bilgisayar Kullanım Süresine Göre Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme ve Bilgisayar Bağımlılık Düzeylerine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırma sonuçları lise öğrencilerinin akademik erteleme ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin günlük bilgisayar kullanım sürelerine göre farklılaştığını göstermektedir.

Günlük 240dk'dan fazla ve 180-239dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinin günlük 120-179dk arası, 60-119dk arası ve 0-59dk arası bilgisayar

kullanan öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Alanyazında günlük bilgisayar kullanım süresinin artmasıyla akademik erteleme davranış düzeyinin arttığının ortaya koyulduğu çalışmalar (Demir & Kutlu, 2017; Günlü, 2016; Gürültü & Deniz, 2017) vardır. Bu çalışmaların sonuçları araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.

Öğrencilerin akademik görevlerini yerine getirmeleri dışında bilgisayar başında geçirdikleri sürenin artmasıyla birlikte akademik erteleme davranış ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin arttığı düşünülmektedir.

Günlük 240dk'dan fazla bilgisayar kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinin günlük 120-179dk arası, 60-119dk arası ve 0-59dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, günlük 180-239dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinin günlük 60-119dk arası ve 0-59dk arası bilgisayar kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılık düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Literatürde günlük bilgisayar kullanım süresinin artmasıyla internet bağımlılık düzeyinin arttığının ortaya konulduğu çalışmalar mevcuttur (Akdağ vd., 2014; Çakır & Horzum, 2008; Demir & Kutlu, 2017; Eldeklioğlu & Vural Batık, 2013; Günlü, 2016). Bu çalışmaların sonuçları araştırmanın sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

Öneriler

Bu kısımda araştırmacının ulaştığı sonuçlara dayalı olarak bundan sonraki çalışmaların yönünü belirlemeye yönelik bazı öneriler aşağıda verilmiştir.

Günümüz teknolojisi sayesinde artık internet kullanımı ve oyun oynamak bilgisayar, cep telefonu, tablet, oyun konsolları vb. birçok platformda gerçekleştirilebildiğinden, bu

kavramların ayrı ayrı değerlendirilmesindense “ekran bağımlılığı” gibi tek bir başlık altında değerlendirilmesi ve bu konuda ölçme araçlarının geliştirilmesi önerilebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı kurumlarda çalışan psikolojik danışmanların öğrencilerinin akademik erteleme davranış ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin ne durumda olduğunu belirleyerek zaman yönetimi, öz denetim ve planlı programlı ders çalışma konularında öğrencileriyle gerekli çalışmaları yapmaları önerilebilir.

Akademik erteleme davranış ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin erkek öğrencilerde daha yüksek olması sonucundan yola çıkılarak, bu konuda yapılacak çalışmalarda erkek öğrencilere ağırlık verilmesi önerilebilir.

Bu araştırma Aksaray ilindeki Anadolu Lisesi öğrencileriyle birlikte yürütülmüş olup farklı il veya lise türlerindeki öğrencilerle yürütülmesi önerilebilir.

İlkokul ve ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin akademik erteleme davranış ve bilgisayar bağımlılık düzeyleri üzerinde çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir.

Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapılmış olduğundan yapılacak nitel çalışmalarla sonuçların karşılaştırılması önerilebilir.

Akademik erteleme davranışının ve bilgisayar bağımlılığının altında yatan nedenlerin ortaya koyulacağı çalışmaların yürütülmesi önerilebilir.

Akademik erteleme davranış ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu, anne-baba eğitim düzeyleri, yaşadıkları şehirlerin büyüklükleri ve dijital medya okuryazarlık düzeyleri ile değerlendirilmeleri önerilebilir.

Akademik erteleme davranış ve bilgisayar bağımlılık düzeylerinin öğrencilerin kişilik boyutlarına göre değişip değişip değişmeyeceği yönünde araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbay, S. E. (2009). *Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışı: Akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve akademik yükleme stillerinin rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Akdağ, M., Şahan Yılmaz, B., Özhan, U. & Şan, İ. (2014). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İnönü Üniversitesi örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 73-96.
- Akdemir, T. N. (2013). *İlköğretim öğrencilerinin Facebook tutumları ile akademik erteleme davranışları ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akkaya, E. (2007). *Academic procrastination among faculty of education students: The role of gender, age, academic achievement, perfectionism and depression*. Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 55-67.
- Arslan, A. (2013). *Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının karar verme stilleri ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Ayas, T. (2012). Lise öğrencilerinin internet ve bilgisayar oyun bağımlılık düzeylerinin utangaçlıkla ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 632-535.

- Ayas, T., Çakır, Ö. & Horzum, M. B. (2011) Ergenler için bilgisayar bağımlılığı ölçeği1. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 439-448.
- Aydın, K. S. & Koçak, S. (2016). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ile akademik erteleme düzeylerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 17-38.
- Aydoğan, D. & Özbay, Y. (2012). Akademik erteleme davranışının benlik saygısı, durumluluk kaygı, öz-yeterlilik açısından açıklanabilirliğinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(3), 1-10.
- Balkıs, M. (2007). Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin karar verme stilleri ile ilişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(21), 67-83.
- Balkıs, M. & Duru, E. (2010). Akademik erteleme eğilimi, akademik başarı ilişkisinde genel ve performans benlik saygısının rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 159-170.
- Batıgün, A. D., & Hasta, D. (2010). İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 11(3), 213-219.
- Burns, L. R., Dittmann, K., Nguyen, N. L. & Mitchelson, J. K. (2000). Academic procrastination, perfectionism, and control: Associations with vigilant and avoidant coping. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 35-46.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni spss uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakıcı, D. Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakır, Ö. & Horzum M. B. (2008) Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 41(1), 187-205.

- Çetin, F. H., Pamuk, M. & Donmuş, V. (2015). Ergenlerde problemli cep telefonu kullanımı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide internet bağımlılığının aracılık rolünün incelenmesi. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kongresi bildirileri 1*, 61.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik, SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem.
- Demir, Ö. & Kutlu, M. (2017). İnternet bağımlılığı, akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 61(1), 91-105.
- Demirtaş Madran, A. & Çakılcı, F. (2014). Çok oyunculu çevrimiçi video oyunu oynayan bireylerde video oyunu bağımlılığı ve saldırganlık. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(15), 99-107.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Duman, S. (2016). *Ergenlerin problemli internet kullanımı ile akademik başarı ve ertelemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ekşi, H. & Dilmaç, B. (2010). Üniversite öğrencilerinin genel erteleme, karar vermeyi erteleme ve akademik erteleme düzeylerinin sürekli kaygı açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 433-450.
- Eldeklioğlu, J. & Vural Batık, M. (2013). Predictive effects of academic achievement, internet use duration, loneliness and shyness on internet addiction. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 141-152.
- Ferrari, J. R. & Pychyl, T. A. (2007). Regulating speed, accuracy, and judgments by indecisives: Effects of frequent choices on self-regulation failure. *Personality and Individual Differences*, 42, 777-787.
- Geçtan, E. (1981). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. Ankara: Maya.

- Günlü, A. (2016). *Ergenlerde internet ve problemlı internet kullanım davranışının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Gününç, S. ve Doğan, A. (2013). The relationships between Turkish adolescents' internet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in Human Behavior*, 29, 2197-2207.
- Gürcan, N. (2010). *Ergenlerin problemlı internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gürültü, E. (2016). *Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gürültü, E. & Deniz, L. (2017). Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve sosyal medya kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 772-788.
- Horzum, M. B. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Education and Science*, 36(159).
- Horzum, M. B., Ayas, T. & Balta, Ö. Ç. (2008). Çocuklar için bilgisayar oyun bağımlılığı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 76-88.
- Jang, K. S., Hwang, S. Y., & Choi, J. Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among korean adolescents. *Journal of School Health*, 78(3), 165-171.
- Kaya, A. B. (2013). *Çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

- Kınık, Ö. (2015). *Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile fonksiyonel olmayan tutumları, depresyon düzeyleri ve benlik saygıları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kuloğlu & Pamuk (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinde akademik erteleme davranışı ve internet bağımlılığı: Cinsiyete göre bir inceleme. *Uluslararası Akademik Araştırmalar Kongresi bildirileri 1*, 1550-1554.
- Markel, H. (2012). The D.S.M. gets addiction right. *The Opinion Pages*. http://www.nytimes.com/2012/06/06/opinion/the-dsm-gets-addictionright.html?_r=3&sayfasından erişilmiştir.
- Milgram, N. N., Mey-Tal, G. & Levison, Y. (1998). Procrastination, generalized or spesific, in college students and their parents. *Personality and Individual Differences*, 25, 297-316.
- Milgram, N. N. & Tenne, R. (2000) Personality correlates of decisional and task avoidant procrastination. *European Journal Of Personality*, 14, 141-156.
- Nalwa, K. & Anand, A. P. (2003). Internet addiction in students: A cause of concern. *Cyber Psychology and Behavior*, 6, 653-656.
- Ocaktan, M. E., Keklik, A. & Çöl, M. (2002). Abidinpaşa sağlık grup başkanlığına bağlı sağlık ocaklarında çalışan sağlık personelinde spielberger durumluk ve sürekli kaygı düzeyi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 55(1), 21-28.
- Sonkur A. (2014). *İnternet bağımlılığının depresyon, tepki biçimleri, düşünce baskılama, endişe ve üst bilişle ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Subrahmanyam, K. & Lin, G. (2007). Adolescents on the net: Internet use and well-being. *Adolescence*, 42(168), 659-677.
- Şahin, C. & Tuğrul, V. M. (2012). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Journal of World of Turks*, 4(3), 115-130.

- Şenormancı, Ö., Konkan, R. & Sungur, M. Z. (2010). İnternet bağımlılığı ve bilişsel davranışçı terapisi. *Psychiatry*, 11(1), 261-268.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş, temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Tarı Cömert, I. & Ögel, K. (2009). İstanbul örnekleminde internet ve bilgisayar bağımlılığının yaygınlığı ve farklı etkenlerle ilişkisi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine*, 6(1), 9-16.
- Toraman, M. (2013). *İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Torun, F., Akçay, A. & Çoklar, A. N. (2015). Bilgisayar oyunlarının ortaokul öğrencilerinin akademik davranış ve sosyal yaşam üzerine etkilerinin incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 25-35.
- TÜİK (2013). 06-15 Yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya, 2013. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866> sayfasından erişilmiştir.
- Uzun, A. E. (2016). *Farklı liselere devam eden ergenlerin facebook bağlanma stratejileri ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun Özer, B. (2009). Bir grup lise öğrencisinde akademik erteleme davranışı: Sıklığı, olası nedenleri ve umudun rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 12-19.
- Uzun Özer, B., Demir, A. & Ferrari, J. R. (2009). Exploring academic procrastination among turkish students: Possible gender differences in prevalence and reasons. *The Journal of Social Psychology*, 149(2), 241-257.

- Yeboah, J. & Ewur, G. D. (2014). The Impact of Whatsapp messenger usage on students performance in tertiary institutions in Ghana. *Journal of Education and Practice*, 5(6), 157-164.
- Yıldırım, Ü. (2011) *Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yıldız, İ. (2010). *Lise öğrencilerinde problemlerle internet kullanımı ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ. & Erol, O. (2014) Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİSAYAR BAĞIMLILIK DÜZEYLERİ İLE AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ANKET

Değerli Öğrenciler;

Bu formda sıralanan maddelere yönelik düşüncenize “hiçbir zaman”, “nadiren”, “bazen”, “sık sık” ve “her zaman” olmak üzere yer alan kutucuklardan uygun olanı (X) işareti ile belirtiniz. Tüm maddeleri cevaplamayı unutmayınız. Verdiğiniz bilgiler kesinlikle saklı kalacak ve araştırmacılardan başka kimse görmeyecektir.

Araştırmamıza katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

Yaser Emir ELHATİP

Katkıda bulunduğunuz bu araştırmanın sonuçları hakkında bilgi sahibi olmak isterseniz lütfen e-posta adresinizi yazınız.

E-posta: @

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz	() K	() E			
2. Yaşınız					
3. Sınıf Düzeyiniz	() 9. Sınıf	() 10. Sınıf	() 11. Sınıf	() 12. Sınıf	
4. Günlük Bilgisayar Kullanım Süreniz	0-59dk ()	60dk-119dk ()	120dk-179dk ()	180dk-239dk ()	240dk'dan fazla ()
5. Sınıf Geçme Dereceniz	Pekiyi ()	İyi ()	Orta ()	Geçer ()	

EK 2. Ölçek Kullanım İzni

Ölçek kullanım izni

Gelen Kutusu x

yaser emir <yaseremir@gmail.com>

24 Şub

Alıcı: denizcigdemcak

Sayın Hocam

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı tezi yüksek lisans öğrencisiyim. Geliştirmiş olduğunuz Akademik Erteleme Ölçeği'nizi izniniz olursa yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. Ölçeğinize ait çalışma ve dokümanları bu mail adresine göndermenizi arz ederim.

Yaser Emir ELHATİP

İletişim: 0546 657 09 66

Mail: yaseremir@gmail.com

Deniz Çakıcı <denizcigdemcakici@gmail.com>

25 Şub

Alıcı: bana

Merhaba,

Geliştirmiş olduğum Akademik Erteleme Ölçeğini çalışmanızda kullanabilirsiniz.

Tezde YÖK tez erişim sayfasından ulaşabilirsiniz. Tezde ayrıntılı bilgiler mevcut. Size iyi çalışmalar. Saygılar

iPhone'umdan gönderildi

24 Şub 2017 tarihinde 11:24 saatinde, yaser emir <yaseremir@gmail.com> şunları yazdı:

...

EK 3. Akademik Erteleme Ölçeği

BÖLÜM II: AKADEMİK ERTELEME ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu envanter sizin akademik erteleme davranış düzeyinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu envanterdeki her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra, ilgili madde düşüncenize ne ölçüde uyuyorsa ilgili seçeneğin altında verilen parantezin içine (X) işaretini koyarak cevabınızı belirtiniz. Hiçbir maddeyi cevapsız bırakmayınız. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Maddeler		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her Zaman
1	Derslerimi düzenli olarak çalışırım.	()	()	()	()	()
5	Ne zaman dersin başına otursam aklıma yapmam gereken başka işler gelir.	()	()	()	()	()
10	Ders çalışırken bir şey yapmak, birisiyle konuşmak, çay ya da kahve içmek vb. için sık sık ara veririm.	()	()	()	()	()
11	Ödevlerimi/projelerimi zamanında teslim ederim.	()	()	()	()	()
12	Tarihi önceden bildirilmiş olsa bile sınav günü yaklaştığında önceliği olmayan başka işlerle uğraştığım olur.	()	()	()	()	()
14	Önemli derslere çalışmayı bile son güne bırakırım.	()	()	()	()	()
15	Çalışmayı son güne bıraktığım için başarısız olduğum derslerim olur.	()	()	()	()	()
16	Ödevlerimi/projelerimi zamanında yetiştiremem.	()	()	()	()	()
17	Bir sınavdan önce sınavla ilgili konuları her yönüyle çalışmış olurum.	()	()	()	()	()
19	Ben derslerimi çalışmayı son ana bırakan ancak bir daha ki sefere çalışmaya zamanında başlayacağım diyen bir öğrenciyim.	()	()	()	()	()

EK 4. Ölçek Kullanım İzni

Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği

Gelen Kutusu x

yaser emir <yaseremir@gmail.com>

7 Şub

Alıcı: tayas

Sayın Hocam

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Geliştirmiş olduğunuz Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeğinizi izniniz olursa yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. Ölçeğinize ait çalışma ve dokümanları bu mail adresine göndermenizi arz ederim.

Yaser Emir ELHATİP

İletişim: 0546 657 09 66

Mail: yaseremir@gmail.com

Tuncay Ayas <tayas@sakarya.edu.tr>

9 Şub

Alıcı: bana

Merhabalar ölçek ektedir, kolaylıklar dilerim

Doç. Dr. Tuncay AYAS
Sakarya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD

7 Şubat 2017 14:37 tarihinde yaser emir <yaseremir@gmail.com> yazdı:

0/0

EK 5. Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği

BÖLÜM III: BİLGİSAYAR OYUNU OYNAMA DÜZEYİ ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu envanter sizin bilgisayar bağımlılık düzeyinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu envanterdeki her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra, ilgili madde düşüncenize ne ölçüde uyuyorsa ilgili seçeneğin altında verilen parantezin içine (X) işaretini koyarak cevabınızı belirtiniz. Hiçbir maddeyi cevapsız bırakmayınız. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Maddeler		Hiç bir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her Zaman
İnternet Bağımlılığı						
1	İnternete bağlanmak için işimi/dersimi ihmal ederim.	()	()	()	()	()
4	İnternete bağlandığımda, planladığımdan fazla kalırım.	()	()	()	()	()
7	Kendimi internete bağlanma zorunda hissedirim.	()	()	()	()	()
8	İnternette bağlanmayı çevremdeki gerçek kişilerle vakit geçirmeye tercih ederim.	()	()	()	()	()
11	İnternete bağlı olmadığım zamanlarda hayatın anlamsız olduğunu düşünürüm.	()	()	()	()	()
13	Geç saatlere kadar internete bağlı kaldığım için uykusuz kalırım.	()	()	()	()	()
15	Bilgisayar karşısında durmak fiziksel olarak beni olumsuz etkilemesine rağmen internete bağlı kalmak için buna katlanırım.	()	()	()	()	()
16	Boş zamanımı internete bağlanarak geçiririm.	()	()	()	()	()
22	İnternete bağlı olmadığım zamanlarda tekrar bağlanana kadar kendimi huzursuz hissedirim.	()	()	()	()	()
23	İnternete bağlanmak fikri olmaz ise hayattan zevk almam.	()	()	()	()	()
26	İnternet kullanım sürem hakkında çevremdeki kişilere yanlış bilgi veririm.	()	()	()	()	()
28	İnternete bağlanmak için yaptığım planları değiştiririm.	()	()	()	()	()

Maddeler		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her Zaman
Bilgisayar Oyun Bağımlılığı						
1	Bilgisayarda oyun oynamayı dışarıda vakit geçirmeye tercih ederim.	()	()	()	()	()
4	Bilgisayarda oynadığım oyunu bitirmek için zaruri ihtiyaçlarımı (tuvalet, yemek yeme, banyo gibi) ertelerim.	()	()	()	()	()
7	Bilgisayarda oyun oynamaktan sorumluluklarımı ihmal ederim.	()	()	()	()	()
8	Bilgisayarda oyun oynamadığım zamanlarda oyun oynayacağım zamanı düşünürüm.	()	()	()	()	()
11	Bilgisayarda oyun oynamayı bırakmak istememe rağmen bırakamam.	()	()	()	()	()
13	Bilgisayarda oyun oynarken, herhangi bir nedenle, oyunu bırakmada zorlanırım.	()	()	()	()	()
15	Bilgisayar karşısında durmak fiziksel olarak beni olumsuz etkilemesine rağmen oyun oynamak için buna katlanırım.	()	()	()	()	()
16	Bilgisayarda oyun oynamak uykusuz kalmama neden olduğu için okulda/iş yerinde uyuklarım.	()	()	()	()	()
22	Çevremdeki kişiler çok fazla bilgisayarda oyun oynamamdan şikâyet ederler.	()	()	()	()	()
23	Kendimi bilgisayarda oyun oynamak zorunda hissederim.	()	()	()	()	()
24	Bilgisayarda oyun oynamayı diğer etkinliklere (spor yapma, sinema, tiyatro, tv izleme vb.) tercih ederim.	()	()	()	()	()
26	Okul/ iş dışındaki vaktimin çoğunu bilgisayar oyunu oynayarak geçiririm.	()	()	()	()	()

EK 6. Araştırma İçin İzin Yazıları

T.C.
AKSARAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 85705372-44-E.13845297
Konu : Anket İzin Onayı

14.09.2017

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE (Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi: (a) 05.09.2017 tarihli ve 80287700-302.08.01/15284 sayılı yazınız.
(b) Valilik Makamının 13.09.2017 tarihli ve 85705372/44.E.13734603 sayılı Onayı

İlgi (a) yazınızda belirtilen, Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yaser Emir ELHATİP'in; Yrd.Doç.Dr.Hüseyin ÖNCÜ danışmanlığında yürüttüğü "**Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Bağımlılık Düzeyleri İle Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tezi ile ilgili olarak, Aksaray İlindeki liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde anket uygulama isteğine ilişkin Valilik Makamının ilgi (b) Onayı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi arz ederim.

Hacı Ömer KARTAL
İl Millî Eğitim Müdürü

EK : İlgi (b) Onay (1 Adet)

Yeni Sanayi Mah. 2/E 90 Bul. No:47 Ek Valilik 3 Nolu Hizmet Binası 68100-AKSARAY
Elektronik Ağ: <http://aksaray.meb.gov.tr>
e-posta: aksaraymem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H.YALÇIN
Tel: 0 (382) 213 68 40/130
Faks: 0 382 213 68 14

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f869-c60b-31af-96be-4a60 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
AKSARAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 85705372-44-E.13734603
Konu : Anket İzni

13/09/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 Nolu Genelgesi.

b)Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 80287700-302.08.01/1528 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazıda belirtildiği üzere ; Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yaser Emir ELHATİP; Yrd.Doç.Dr.Hüseyin ÖNCÜ danışmanlığında yürüttüğü "**Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Bağımlılık Düzeyleri İle Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tezi ile ilgili anket çalışmasını ilimizdeki Lise öğrencileri üzerinde uygulamak istemektedir.

İlgi (a) genelgede "Araştırma önerisi ve veri toplama araçları Anayasa, Millî Eğitim Temel Kanunu ve Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olacak; millî ve manevî değerlere aykırı, kişilik haklarını ihlal eden; cinsiyet, din, dil, ırk gibi farklılıkları istismar eden, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve uluslar arası bağlayıcılığı olan diğer belgelerce suç kabul edilen hususları içeren, kişisel ve ailevi mahremiyeti ifşa eden soru, ifade, resim ve simgeler yer almayacaktır. Veri toplama araçlarında kişi, kurum ve kuruluşların reklamını veya tanıtımını yapan ifade ve öğeler bulunmayacaktır." denilmektedir.

Bu nedenle; Yüksek Lisans öğrencisi Yaser Emir ELHATİP'in ; Yrd.Doç.Dr.Hüseyin ÖNCÜ danışmanlığında yürüttüğü "**Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Bağımlılık Düzeyleri İle Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tezi ile ilgili anket çalışmasını ilimizdeki Lise öğrencileri üzerinde uygulama isteği; çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı gözönünde bulundurularak: ilgi (a) Genelge esasları dahilinde, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmamak, sorumluluk okul müdürlerinde olmak ve rapor sonuçlarının basılı ve dijital ortamda birer örneğinin İl Millî Eğitim Müdürlüğüne vermek koşuluyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Hacı Ömer KARTAL
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
13/09/2017
Şahin BAYHAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Yeni Sanayi Mah. 2/E 90 Bul No:47 Ek Valilik 3 Nolu Hizmet Binası 68100-AKSARAY
Elektronik Ağ: <http://aksaray.meb.gov.tr>
e-posta: aksaraymem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H.YALÇIN
Tel: 0 (382) 213 68 40/130
Faks: 0 382 213 68 14

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0a00-90f4-3eeb-85da-abc0 kodu ile teyit edilebilir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..